

**STRUKTURA, FUNSKIONALITETI DHE
EFEKTIVITETI I KËSHILLAVE LOKALE
EKONOMIKO – SOCIALE NË
Maqedoninë e Veriut**

Pasqyrë e gjendjes për periudhen 2019 – 2025

Përmbajtja

1. HYRJE NË RAPORT.....	2
2. METODOLOGJIA	5
3. STATUSI I KËSHILLAVE LOKALE EKONOMIKO-SOCIALE NË MAQEDONINË E VERIUT.....	7
3.1 KLES Manastir.....	7
3.2 KLES Veles.....	8
3.3 KLES Gostivar.....	9
3.4 KLES Demir Hisar.....	10
3.5 KLES Kavadar.....	11
3.6 KLES Kriva Pallankë.....	12
3.7 KLES Kumanovë.....	12
3.8 KLES Resnjë.....	14
3.9 KLES Strumicë.....	5
3.10 KLES Strugë.....	16
3.11. KLES Sveti Nikollë.....	16
3.12 KLES Tetovë.....	17
3.13 KLES Shtip.....	18
4. KUADRI INSTITUCIONAL DHE RREGULLATOR PËR DIALOG EFEKTIV SOCIAL NË NIVEL LOKAL.....	19
4.1 MANDATI DHE ROLI I KLES-VE.....	19
4.2 PROCESI OPERATIV: MBËSHTETJA TEKNIKE DHE ADMINISTRATIVE DHE BUXHETI I KLES-VE.....	24
5. PROCESI I HARTIMIT TË REKOMANDIMEVE DHE DHËNIES SË MENDIMEVE – PENGESAT NË PRAKTIKAT AKTUALE TË PUNËS DHE MASAT PËR PËRMIRËSIMIN E TYRE.....	26
6. ANËTARËSIMI DHE PËRBËRJA E KLES-ve	28
7. NDIKIMI I REKOMANDIMEVE, KËSHILLAVE DHE MENDIMEVE TË KLES-ve.....	30
8. PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME.....	31

1. HYRJE NË RAPORT

Raporti „Struktura, funksionaliteti dhe efektiviteti i këshillave lokale ekonomiko-sociale në Maqedoninë e Veriut 2019–2025” paraqet një analizë të dinamikës dhe karakteristikave të zhvillimit të Këshillave Lokale Ekonomiko-Sociale (KLES) gjatë periudhës 2019–2025. Raporti ofron një pasqyrë të 13 KLES-ve në Maqedoninë e Veriut, të cilat u përfshinë në analizë dhe dhanë informacione mbi funksionimin e tyre gjatë periudhës së sipërpërmendur. Qëllimi i raportit është të vlerësojë funksionalitetin dhe efektivitetin e KLES-ve, saktësisht shtatë vjet pas hartimit të raportit të mëparshëm të kësaj natyre¹, i cili gjithashtu ofronte një pasqyrë të gjendjes së KLES-ve në atë kohë. Në vijim, raporti nxjerr në pah sukseset dhe sfidat kryesore në funksionimin e KLES-ve, ndërsa në një masë të caktuar ofron edhe një krahasim të gjendjeve. Raporti është përgatitur në bazë të metodologjisë së Organizatës Ndërkombëtare të Punës (ONP), në kuadër të projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi”, i zbatuar nga Qendra Kulturore Rinore – Manastir (QKR – Manastir), në bashkëpunim me ONP-në dhe me mbështetjen financiare të Qendrës Ndërkombëtare Olof Palme nga Suedia.

Sipas përkufizimit të Organizatës Ndërkombëtare të Punës (ONP), dialogu social përfshin të gjitha llojet e negociatave, konsultimeve dhe shkëmbimit të informacionit ndërmjet përfaqësuesve të Qeverisë, punëdhënësve dhe punëtorëve për çështjet që lidhen me politikat ekonomike dhe sociale. Dialogu social është një mjet për sigurimin e përparimit ekonomik dhe social, i cili u jep njerëzve zë dhe mundësi për të marrë pjesë në bashkësi dhe në vendet e tyre të punës, por njëkohësisht është edhe një qëllim në vetvete. Përmes dialogut social kontribuohet në reduktimin e pabarazive, sigurimin e kushteve për punë dinjitoze, respektimin e të drejtave themelore të punëtorëve, si dhe në promovimin e paqes sociale, drejtësisë dhe institucioneve të drejta dhe të barabarta. Dialogu social mund të zhvillohet në nivel tripalësh (negociata me përfshirjen e Qeverisë dhe partnerëve socialë) dhe në nivel dypalësh (negociata ndërmjet partnerëve socialë²).

Në Maqedoninë e Veriut, dialogu social tripalësh në nivel kombëtar praktikohet përmes themelimit dhe rregullimit ligjor të Këshillit Ekonomiko-Social (KES) në kuadër të Ligjit për Marrëdhëniet e Punës, ndërsa në nivel lokal përmes themelimit të Këshillave Lokale Ekonomiko-Sociale (KLES). Edhe pse nuk ekziston një rregullim i veçantë ligjor për KLES, është e rëndësishme të theksohet se kuadri ligjor për zhvillimin e dialogut social tripalësh përbën bazën për zbatimin e të njëjtit model edhe në nivel lokal, duke u mbështetur në kompetencat e njësive të vetëqeverisjes lokale në fushën e zhvillimit ekonomik dhe social, të përcaktuara me Ligjin për Vetëqeverisjen Lokale. Nuk ekziston një model universal i dialogut social, por përvojat tregojnë se parimi kryesor është përshtatja e modelit me kontekstin lokal dhe kuadrin ligjor, duke respektuar në mënyrë të vazhdueshme të drejtat dhe liritë themelore, siç janë liria e asociimit (Konventa e ONP-së nr. 873) dhe liria për organizim sindikal dhe e negociimit kolektiv (Konventa e ONP-së nr. 98)⁴

1 Ignatova-Gjosheva, M. Raport për strukturën, funksionimin dhe efektivitetin e KLES-ve në Maqedoni, Organizata Ndërkombëtare e Punës, tetor 2019, në dispozicion në:

<https://socijalendijalog.mk/wp-content/uploads/2020/04/Izvestaj-za-struktura-funkcioniranje-i-efektivnost-na-LESC.pdf>

2 Partnerë socialë konsiderohen sindikatat dhe organizatat e punëdhënësve.

3 Konventa për lirinë e asociimit dhe mbrojtjen e të drejtës për organizim nr. 87, në dispozicion në:

https://normlex.ilo.org/dyn/nrmlx_en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_INSTRUMENT_ID:312232

4 Konventa për të drejtën për organizim sindikal dhe negociim kolektiv nr. 98, në dispozicion në:

https://normlex.ilo.org/dyn/nrmlx_en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C098

Mbështetje për themelimin dhe funksionimin e KLES-ve

Frymëzimi për këtë raport buron pikërisht nga puna e organizatave ndërkombëtare dhe vendore në mbështetje të themelimit, zhvillimit dhe funksionimit të KLES-ve. Pasqyra e hartuar në vijim, ndër të tjera, zbulon se një kontribut të rëndësishëm në konsolidimin e KLES-ve si platforma lokale për dialog social kanë dhënë dy projekte kyçe gjatë kësaj periudhe⁵, të cilat më poshtë paraqiten shkurtimisht sipas rendit kronologjik.

1. Projekti: forcimi i dialogut social, 2019–2021, onp

Pas vendosjes së themeleve për një dialog social cilësor përmes projektit „Avancimi i dialogut social”, gjatë periudhës 2014–2017, ONP-ja, përmes projektit „Forcimi i dialogut social”, gjatë periudhës 2019–2021, kishte për qëllim rritjen e efektivitetit dhe relevancës së dialogut social si mjet për qeverisje demokratike, me qëllim përfundimtar krijimin e më shumë vendeve të punës dhe vendeve më cilësore të punës. Në kuadër të projektit, përveç aktiviteteve në nivel kombëtar, u realizuan edhe një sërë aktiviteteve me KLES. Konkretisht, projekti mbështeti themelimin dhe revitalizimin e KLES-ve në 12 komuna, përkatësisht në Manastir, Resnjë, Strugë, Kërçovë, Tetovë, Shkup, Sveti Nikollë, Shtip, Strumicë, Radovish, Veles dhe Kumanovë. Në këtë kuadër, u themeluan KLES në Veles, Kërçovë, Radovish, Resnjë, Sveti Nikollë dhe Strugë, ndërsa KLES-të e tjera u revitalizuan përmes mandateve të reja dhe anëtarësimit të ri. U realizuan 12 vizita të ndërsjella për shqyrtimin horizontal të KLES-ve, me qëllim konstatimin e gjendjes, të cilat shërbyen si bazë për Raportin analitik „Struktura, funksionimi dhe efektiviteti i KLES-ve”, të vitit 2019, së bashku me një sërë rekomandimesh. U hartuan 12 analiza të gjendjes të tregut lokal të punës në komunat e përfshira, me rekomandime për tejkalimin e hendekut të aftësive dhe mospërputhjes ndërmjet ofertës dhe kërkesës, si dhe 2 plane lokale të veprimit për punësim (Strumicë dhe Kumanovë). Gjatë periudhës 2022–2023, ONP-ja, në bashkëpunim me Këshillin Ekonomiko-Social (KES) dhe Ministrinë e Punës dhe Politikës Sociale (MPPS), përmes KLES-ve në disa komuna, organizoi debate publike për Projektligjin për Marrëdhëniet e Punës, me përfshirjen e partnerëve socialë në nivel lokal. Gjithashtu, në vitin 2019, për herë të parë, MPPS-ja dhe partnerët socialë, me mbështetjen e ONP-së, theksuan rolin e KLES-ve në hartimin e politikave në nivel lokal përmes platformës së diskutimit – Të shkojmë lokalisht! Sfidat lokale, zgjidhje të përbashkëta! KLES-të shërbyen si platformë për diskutim, me pjesëmarrjen e mbi 300 punëdhënësve dhe përfaqësuesve të sindikatave, për hartimin e Planit Operativ për masat dhe shërbimet aktive të punësimit, me qëllim që masat dhe shërbimet aktive të punësimit t’u përgjigjen nevojave reale të tregut të punës. Në kuadër të projektit të ONP-së, u hartua Programi Tripalësh i Veprimit për Dialogun Social 2019–2022 për KES-in dhe KLES-të, në të cilin u theksua domosdoshmëria e bashkëpunimit ndërmjet KES-it dhe KLES-ve. Në kuadër të projektit u krijua edhe një platformë për rritjen e shikueshmërisë së <https://less.mk/>, por edhe për rrjetëzimin dhe komunikimin ndërmjet tyre. ONP-ja kontribuoi në ngritjen e kapaciteteve të KLES-ve përmes pajisjes së hapësirave të KLES-ve me mobilje, pajisje teknike dhe biblioteka, si dhe përmes trajnimeve për tema me interes për anëtarët, si: sistemi për parashikimin e aftësive të nevojshme në tregun e punës, ekonomia informale, politikat e tregut të punës dhe punësimit, siguria sociale, aftësitë dhe teknikat e negociimit kolektiv – ndërtimi i konsensusit në kushte krize, strategjitë për aktivizimin e tregut të punës etj. Përveç këtyre rezultateve kryesore, me mbështetjen e projektit, të 12 KLES-të u trajnuan për metodologjinë e krijimit të partneriteteve lokale për punësim (PLP), me ç’rast të 12 KLES-të paraqitën projekt-propozime për themelimin e PLP-ve. Pas një procesi gjithëpërfshirës të vlerësimit, prej tyre u përzgjedhën dhe u themeluan katër partneritete lokale për punësim (Manastir, Veles,

⁵ Analiza u fokusua në KLES dhe mbështetjen e ofruar përmes këtyre dy projekteve dhe nuk kishte për qëllim të ofronte një pasqyrë gjithëpërfshirëse të iniciativave apo projekteve të tjera eventuale në këtë fushë.

Kumanovë dhe Shkup), të cilat projektet përfundimtare i bazuan në analizën e detajuar të gjendjes dhe nevojave lokale të tregut të punës. Gjithashtu, u pilotua edhe partneriteti i parë lokal për punësim – Qendra për Start-up të Biznesit në Komunën e Manastirit. KLES-të u përfshinë aktivisht në zbatimin e fushatës për ngritjen e ndërgjegjësimit për të drejtat dhe detyrimet e punëtorëve „Puna ime, të drejtat e mia!“, veçanërisht në nxitjen e përfshirjes së mbi 1,000 nxënësve nga 56 shkolla të mesme në 12 komuna me KLES, në trajnimet dhe konkursin e bazuar në programin e ONP-së për trajnimin „Të drejtat e të rinjve @ punë“, të miratuar nga Byroja për Zhvillimin e Arsimit.

2. Projekti: Avancimi i dialogut social në bashkësi, 2019–2026, QKR –Manastir

Projekti „Avancimi i dialogut social në bashkësi“, i cili filloi në vitin 2019, ka për qëllim mbështetjen e akterëve lokalë në themelimin, revitalizimin dhe zhvillimin e KLES-ve. Gjatë periudhës së zbatimit, projekti ofroi mbështetje për njësitë e vetëqeverisjes lokale, punëdhënësit dhe sindikatat në 11 komuna: Manastir, Demir Hisar, Resnjë, Strugë, Gostivar, Tetovë, Kavadar, Sveti Nikollë, Kriva Pallankë, Shtip dhe Kumanovë. Në Demir Hisar dhe Kriva Pallankë u themeluan KLES, ndërsa në komunat e tjera u mbështet rivitalizimi dhe zhvillimi i KLES-ve të themeluara më parë.

Deri në fund të vitit 2025, në kuadër të projektit u realizuan 62 aktivitete për zhvillimin e kapaciteteve të partnerëve socialë, njësite të vetëqeverisjes lokale dhe organizatave të shoqërisë civile, duke përfshirë trajnime dhe punëtori mbi tema që lidhen me të drejtat e punëtorëve, pjesëmarrjen në proceset lokale të vendimmarrjes, monitorimin e politikave dhe masave lokale, si dhe rolin e dialogut social dhe të partnerëve socialë. Në këto aktivitete morën pjesë mbi 1,200 pjesëmarrës.

Projekti mbështeti gjithashtu rrjetëzimin dhe shkëmbimin e përvojave ndërmjet KLES-ve në nivel kombëtar dhe rajonal, duke përfshirë vizita studimore në Kroaci, Slloveni dhe Greqi. U organizuan panel diskutime dhe forume mbi tema me rëndësi për bashkësitë lokale, si tranzicioni i drejtë, mundësitë për punësimin e të rinjve, tregu i punës, migrimi, infrastruktura e komunikacionit dhe përballimi i pasojave të pandemisë.

Në vitin 2025, fokus i veçantë iu kushtua rolit të KLES-ve në proceset e tranzicionit të drejtë energjetik. Në Rajonin e Pellagonisë u organizua një aktivitet për planifikimin e tranzicionit të drejtë, me pjesëmarrjen e KLES-ve nga Manastiri, Resnja dhe Demir Hisari, autoriteteve lokale, sindikatave, punëdhënësve, organizatave të shoqërisë civile dhe përfaqësuesve të industrisë. Në nivel kombëtar, përmes aktivitetit „Tranzicioni i drejtë energjetik në nivel lokal: punëtorët, bashkësitë dhe dialogu“, u mundësua dialogu i drejtpërdrejtë ndërmjet strukturave lokale dhe institucioneve kombëtare, si dhe shkëmbimi i përvojave ndërmjet komunave.

Vëmendje e veçantë iu kushtua pjesëmarrjes së të rinjve përmes themelimit të Kuvendit të të Rinjve për Tranzicion të Drejtë në kuadër të Hub-it Universitar për Tranzicionin e Trefishtë, në bashkëpunim me Eko-ndërgjegjësim (Eko-svest) dhe Universitetin „Shën Klimenti i Ohrit“ – Manastir. Gjithashtu, përmes panel-diskutimeve dhe punëtorive me ekspertë, me pjesëmarrjen e partnerëve kombëtarë dhe ndërkombëtarë, u trajtuan tema që lidhen me të drejtat e punëtorëve dhe ndikimet socio-ekonomike të tranzicionit.

2. METODOLOGJIA

Baza metodologjike e këtij raporti u ndërtua mbi metodologjinë e ONP-së për vlerësimin e KLES-ve, e pilotuar tashmë në vitin 2019. Kjo metodologji bazë u plotësua dhe u thellua me metoda

shtesë, të cilat shpjegohen më poshtë, me qëllim që të sigurohet një pasqyrë më e detajuar e aktiviteteve të zbatuara nga KLES-të gjatë periudhës së kaluar, si dhe të evidentohen shembuj të ndikimit të mundshëm të KLES-ve në zhvillimin ekonomik lokal të komunave. Analiza u realizua në të njëjtin kuadër, i cili përfshin katër segmente analitike që kanë të bëjnë me themelimin, funksionimin, përbërjen dhe efektivitetin, duke mundësuar kështu një pasqyrë krahasuese ndërmjet periudhave të analizës. Njësitë analitike janë:

1. Kuadri institucional dhe rregullator për dialog social efektiv në nivel lokal
 - 1.1 Mandati dhe roli i KLES-ve;
 - 1.2 Organizimi dhe funksionimi: Mbështetja administrative dhe teknike dhe buxheti i KLES-ve;
2. Procesi i hartimit të rekomandimeve dhe qëndrimeve – pengesat e mundshme në metodat aktuale të punës dhe përmirësimet e rekomanduara.
3. Anëtarësia dhe përbërja e KLES-ve;
4. Ndikimi i rekomandimeve, këshillave dhe qëndrimeve të KLES-ve.

Në përputhje me këto njësi analitike është hartuar edhe ky raport, i cili përfshin gjithashtu përfundime dhe rekomandime. Metodatat e punës shpjegohen në vijim.

● **Analiza e dokumenteve**

Si bazë fillestare dhe e vazhdueshme analitike u përdor metoda e analizës së dokumenteve. Përmes hulumtimit dokumentar dhe në bashkëpunim me Qendrën Kulturore Rinore – Manastir (QKR – Manastir) dhe Organizatën Ndërkombëtare të Punës (ONP), u analizua një bazë dokumentesh, duke përfshirë: kuadrin ligjor për themelimin e KLES-ve, marrëveshjet, rregulloret e punës, raportet e projekteve, planet dhe programet e punës, dokumentet e përgatitura në kuadër të projekteve, si dhe dokumentet ndërkombëtare që trajtojnë dialogun social.

● **Intervista hyrëse me Qendrën Kulturore Rinore – Manastir (QKR – Manastir) dhe Organizatën Ndërkombëtare të Punës (ONP)**

Intervista hyrëse me QKR – Manastir u realizua me koordinatorin e projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi“ dhe u strukturua në mënyrë që të siguronte informacione mbi aktivitetet e projektit gjatë periudhës 2019–2025, progresin e arritur dhe rezultatet e realizuara, si dhe ndikimin e projektit në funksionimin dhe efektivitetin e KLES-ve. Gjatë intervistës u shqyrtuan veçmas disa KLES, duke analizuar funksionalitetin dhe veçoritë e tyre. Përveç kësaj, intervista kishte për qëllim identifikimin e praktikave më të mira dhe të mësimave të nxjerra lidhur me funksionimin dhe efektivitetin e KLES-ve.

Intervista me përfaqësues të ONP - së, zyra në Shkup, u realizua me koordinatorin e projektit Forcimi i dialogut social“ dhe ofroi informacione mbi mbështetjen që ONP-ja u dha KLES-ve gjatë periudhës 2019–2021, lidhur me funksionimin e tyre, sfidat dhe rezultatet e arritura. Intervista kishte për qëllim mbledhjen e informacioneve edhe mbi praktikatat ndërkombëtare, duke u përqendruar te Partneritetet lokale për punësim (PLP), si model për përmirësimin e mundësive të punësimit në nivel, si dhe te zbatimi i tyre në praktikë. Në përfundim, nga intervista u nxorën rekomandime për rritjen e efektivitetit të KLES-ve në zhvillimin ekonomik lokal

Intervistat u realizuan në bazë të një udhëzuesi gjysmë të strukturuar për intervista.

● **Anketa me KLES**

Anketa kishte për qëllim mbledhjen e të dhënave për themelimin, funksionimin, efektivitetin dhe ndikimin e Këshillave Lokale Ekonomiko-Sociale (KLES) dhe u bazua në listën e pyetjeve të përfshira në metodologjinë e Organizatës Ndërkombëtare të Punës - ONP-së. Anketa iu shpërnda 17 KLES-ve të përfshira në projektet përkatëse, me udhëzimin që sekretari teknik dhe kryetari të bashkërendonin punën me anëtarët e KLES-ve dhe të dorëzonin një pyetësor të

vetëm, të plotësuar në mënyrë të përbashkët. Anketa u realizua përmes platformës „SurveyMonkey“, në gjuhën maqedonase. Pyetësi përmbante gjithsej 35 pyetje, të cilat mbulonin katër aspektet kryesore që janë objekt i analizës. Anketa përmbante kryesisht pyetje të mbyllura, gjë që mundësoi mbledhjen e efikase të përgjigjeve. Nga gjithsej 17 KLES të përfshira, përgjigje dërguan 13, dhe këto përgjigje u shfrytëzuan në përgatitjen e analizës.

Të dhënat nga anketa u analizuan veçmas për secilin KLES, me qëllim që të siguroheshin të dhëna për secilin rast individual. Gjithashtu, aty ku ishte e zbatueshme, të dhënat e anketës u analizuan në mënyrë të kryqëzuar, me qëllim identifikimin e përputhjeve dhe dallimeve ndërmjet tyre.

● **Intervista me KLES-të, përfaqësuesit e sindikatave dhe organizatave të punëdhënësve**

Pas analizës së dokumenteve dhe të dhënave nga anketa, eksperti realizoi gjithsej 9 intervista me KLES-të e Manastirit, Kumanovës, Gostivarit, Demir Hisarit dhe Kriva Pallankës, si dhe me Konfederatën e Biznesit të Maqedonisë dhe Organizatën e Punëdhënësve të Maqedonisë.

Gjatë përzgjedhjes u morën parasysh përgjigjet e anketës, si dhe informacionet e mbledhura veçmas për secilin KLES. Intervistat synonin të përfshinin KLES me rezultate të spikatura, me qëllim nxjerrjen e mësimave nga praktikat dhe mënyra e funksionimit të tyre. Krahas tyre, u përfshinë edhe KLES me rezultate më të dobëta, për të identifikuar shkaqet kryesore të mungesës së aktivitetit dhe pengesat që e vështirësojnë funksionimin e tyre. Gjatë përzgjedhjes, vëmendje iu kushtua edhe përfaqësimit të balancuar gjeografik në të gjithë vendin. Intervistat plotësuan rezultatet e anketës dhe mundësuan mbledhjen e të dhënave cilësore, të cilat mund të analizohen në ndërthurje me të dhënat e tjera, me qëllim nxjerrjen e përfundimeve paraprake dhe formulimin e rekomandimeve.

Intervistat u realizuan në bazë të pyetjeve të detajuara të përfshira në metodologjinë e ONP-së

● **Takim për validim**

U organizua një takim online për validim, gjatë të cilit KLES-ve, ONP-së dhe QKR-së - Manastir iu prezantuan gjetjet dhe përfundimet paraprake të raportit. Takimi shërbeu për të krijuar një pasqyrë të plotë të funksionimit të KLES-ve dhe për të diskutuar rekomandimet për përmirësimin e punës dhe të pozitës së tyre. Kontributet e dhëna u integruan më pas në raportin përfundimtar.

3. STATUSI I KËSHILLAVE LOKALE EKONOMIKO-SOCIALE NË MAQEDONINË E VERIUT

3.1 KLES Manastir

Data e themelimit: 19 shtator 2013, në bazë të Vendimit për themelimin e Këshillit Lokal Ekonomiko-Social dhe Marrëveshjes për themelimin e Këshillit Lokal Ekonomiko-Social të Komunës së Manastirit .

6 KLES-të e themeluara me mbështetjen e projekteve të USAID-it – Rrjeti YES, të ONP-së – „Avancimi i dialogut social“ dhe të QKR-së - Manastir, në kuadër të projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi“, janë themeluar në bazë të vendimeve të Këshillit të Komunës, kanë nënshkruar marrëveshje për themelimin e KLES-ve dhe kanë miratuar Rregulloren të punës. Megjithatë, nga të dhënat e marra gjatë analizës rezultoi se disa KLES nuk kanë miratuar Rregulloren të punës. Kjo gjendje mund të jetë rezultat edhe i humbjes së njohurive dhe përvojës së fituar gjatë proceseve të mëparshme, mungesës së vazhdimësisë në punë dhe mosrripërtërimit të përbërjes së KLES-ve.

7 KLES themelohen në bazë të një marrëveshjeje, në të cilën përfaqësimi i barabartë i partnerëve socialë përcaktohet shprehimisht dhe sanksionohet si parim kyç. Sipas marrëveshjes, në përbërjen zyrtare të KLES-it duhet të përfshihet numër i barabartë përfaqësuesish nga secili partner. Marrëveshje të tilla janë nënshkruar nga të gjitha KLES-të, në momentin e themelimit të tyre të parë. Megjithatë, analiza ka treguar se, në praktikë, jo të gjitha KLES-të arrijnë ta respektojnë këtë parim, prandaj edhe në vijim të analizës paraqiten raste të përfaqësimit të pabarabartë. Ndër shkaqet kryesore të identifikuar nga vetë KLES-të, të cilat shpjellohen më hollësisht në vijim, përmenden mungesa e kapaciteteve dhe e interesimit të disa partnerëve lokalë, kryesisht sindikatave dhe punëdhënësve, për të marrë pjesë në KLES.

Përbërja aktuale e KLES-it: Përbëhet nga 25 anëtarë. Në përbërjen e tij bëjnë pjesë 2 përfaqësues të vetëqeverisjes lokale, 4 përfaqësues të sindikatave dhe 2 përfaqësues të Organizatës së Punëdhënësve të Maqedonisë. Si anëtarë të jashtëm në KLES Manastir përfshihen përfaqësues nga organizata të shoqërisë civile, përfaqësues të institucioneve arsimore dhe të shoqatave, odat ekonomike, si dhe Qendra e Punësimit. KLES-i funksionon në bazë të Rregullores së miratuar të punës.

Mbështetja administrative dhe teknike: Komuna e Manastirit, përmes zëvendëskryesuesit, i cili njëkohësisht është edhe sekretar i komunës, si dhe sekretarit të KLES Manastir. Mbështetja është efikase dhe përfshin organizimin e mbledhjeve të KLES-it, përgatitjen e materialeve, procesverbaleve dhe shpërndarjen e informacioneve të nevojshme.

Aktiviteti i përgjithshëm gjatë periudhës 2019–2025: Pas themelimit të KLES Manastir në vitin 2013, periudha deri në vitin 2017 u karakterizua nga aktivitet më i madh, gjatë së cilës u hartuan Strategjia e KLES-it dhe Strategjia për Zhvillimin Ekonomik Lokal të Komunës së Manastirit. Pas një periudhe të shkurtër pasiviteti, këshilli u rivitalizua në vitin 2019, me ripërtëritjen e mandatit dhe emërimin e një përbërjeje të re. Në atë kohë, kryetarja e atëhershme e komunës ishte njëkohësisht edhe kryesuese e KLES-it. Që atëherë, KLES-i ka qenë aktiv dhe ka mbajtur gjithsej 7 mbledhje. Në vitin 2022 u formua përbërja e re e KLES-it, në të cilën si kryesuese u zgjodh një përfaqësuese e Organizatës së Punëdhënësve të Maqedonisë, ndërsa zëvendëskryesues u emërua sekretari i Komunës së Manastirit. Në përbërjen më të fundit të KLES-it, kryesues u zgjodh sërish një përfaqësues i OPM-së, pronar i një biznesi lokal.

Komuna e Manastirit e mbështet KLES-in nga buxheti i saj, kryesisht përmes programeve të sektorëve të ndryshëm. KLES Manastir ka realizuar një numër të konsiderueshëm aktiviteteve që nga viti 2019. Në kuadër të projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi“, i zbatuar nga Qendra Kulturore Rinore – Manastir (QKR – Manastir), pas rivitalizimit të mandatit të KLES-it u organizua një forum për përcaktimin e prioritetëve të punës, pas të cilit u hartua Plani i Veprimit për punën e KLES Manastir për periudhën 2019–2022. Më pas, me mbështetjen e të njëjtit projekt, anëtarët e KLES-it morën pjesë në trajnime dhe punëtori të shumta mbi tema që lidhen me të drejtat e përcaktuara në Ligjin për Marrëdhëniet e Punës, marrëveshjet kolektive, Ligjin për Mbrojtjen nga Diskriminimi dhe Ligjin për Parandalimin e Ngacmimit në Vendin e Punës, si dhe me pjesëmarrjen në proceset e vendimmarrjes dhe monitorimin e programeve komunale. Gjithashtu, u organizuan aktivitete për rrjetëzim dhe vizita studimore brenda dhe jashtë vendit. Në kuadër të të njëjtit projekt u organizuan edhe diskutime në panel, në të cilat u trajtuan tema që lidhen me ndikimin e masave ekonomike të Qeverisë gjatë periudhës së pandemisë, çështjet e infrastrukturës së komunikacionit, rëndësinë e ndërmarrjeve sociale në ekosistemin lokal, si dhe rëndësinë e zonave të lira ekonomike për ekonominë lokale. Në periudhën e fundit, një nga temat aktuale të trajtuara nga ky këshill është tranzicioni i drejtë, i shqyrtuar nga këndvështrimi i politikave lokale, por edhe në ndërlidhje me detyrimet e marra përsipër në nivel kombëtar dhe aktivitetet e planifikuara në kuadër të Agjendës së Reformave dhe planeve specifike të kësaj fushe. Pas formimit të përbërjes së re të KLES Manastir në vitin 2022, në vitin 2023 u hartua dhe u miratua Strategjia për Zhvillimin Ekonomik Lokal. Po atë vit, Komuna e Manastirit, në bashkëpunim me Universitetin „Shën Klimenti i Ohrit“ – Manastir, nisi projektin „Praktika Verore Universitare“, për të cilin nga buxheti komunal u ndanë 500.000 denarë. Gjithashtu, gjatë periudhës 2019–2021, KLES Manastir u përfshi aktivisht në një sërë aktiviteteve të realizuara në kuadër të projektit „Forcimi i dialogut social“, të zbatuar nga ONP-ja. Me mbështetjen e këtij projekti u realizua analiza për vlerësimin e gjendjes së tregut të punës në Komunën e Manastirit, i cili shërbeu si bazë për paraqitjen e një kërkesë për hapjen e një paraleleje për arsimim dual. Më tej, KLES Manastir u përfshi në trajnime për krijimin e Partneritetit lokal për punësim. Përmes KLES Manastir dhe me mbështetjen e ONP-së, u organizua debat publik për Ligjin

për Marrëdhëniet e Punës, si dhe diskutimi për Planin Operativ për masat dhe shërbimet aktive të punësimit për vitin 2020, ndër të tjera. KLES Manastir mobilizoi shkollat e mesme për të marrë pjesë në trajnimet dhe konkursin për të rinjtë, të organizuar në kuadër të fushatës së zbatuar nga projekti i ONP-së, ndërsa shkolla e mesme teknike „Gjorgji Naumov“ fitoi çmimin për shkollën më të mirë në Republikën e Maqedonisë së Veriut. KLES Manastir u mbështet nga Organizata Ndërkombëtare e Punës (ONP) në krijimin e Partneritetit lokal për punësim, në kuadër të të cilit u themelua Qendra për Start-up të Biznesit në Komunën e Manastirit. Në kuadër të këtij partneriteti u ofruan gjithashtu mentorim, trajnime dhe mbështetje financiare për hapjen e bizneseve start-up, si dhe u organizuan panairë të karrierës dhe aktivitete të tjera.

Analiza e efektivitetit të KLES Manastir: Sipas informacioneve të siguruar nga anketa e realizuar, KLES Manastir është vazhdimisht aktiv dhe ka realizuar një sërë aktivitete, si në mënyrë të pavarur, ashtu edhe në bashkëpunim me QKR – Manastir, ONP-në dhe akterë të tjerë. KLES Manastir ka vendosur bashkëpunim të rregullt me anëtarët e jashtëm, si organizatat e shoqërisë civile, shkollat e mesme, odat ekonomike, Qendrën e Punësimit dhe universitetin. Megjithatë KLES Manastir konsultohet rregullisht nga vetëqeverisja lokale, pothuajse çdo muaj, gjatë hartimit të programeve dhe strategjive, akteve ligjore dhe nënligjore që lidhen me zhvillimin ekonomik lokal, si dhe gjatë trajtimit të problemeve dhe trendeve specifike lokale (p.sh. sfidat mjedisore, tranzicioni i drejtë, arsimi dual etj.), rekomandimet e dhëna në kuadër të këtyre konsultimeve zbatohen vetëm pjesërisht. Ndikimi i KLES Manastir në hartimin e politikave lokale konsiderohet i rëndësishëm, ashtu si edhe kontributi i tij në mobilizimin e bashkësisë rreth çështjeve me rëndësi. Një shembull i tillë ishte ngritja e çështjes së tranzicionit të drejtë dhe energjetik, e cila mori përmasa më të gjera, duke përfshirë si publikun e gjerë lokal, ashtu edhe akterët nacional - qendror, si dhe mundësoi trajtim transparent të çështjeve dhe qarkullimin e duhur të informacionit.

3.2 KLES Veles

Data e themelimit: 26.08.2015, në bazë të Vendimit për themelimin e Këshillit Lokal Ekonomiko-Social dhe Marrëveshjes për themelimin e KLES Veles.

Përbërja aktuale e KLES-it: Përbëhet nga 12 anëtarë, përkatësisht 4 përfaqësues të vetëqeverisjes lokale, 4 përfaqësues të sindikatave, 3 përfaqësues të Organizatës së Punëdhënësve të Maqedonisë dhe 1 përfaqësues i Konfederatës së Biznesit të Maqedonisë. Në përbërjen e KLES-it të Velesit përfshihen edhe anëtarë të jashtëm, si përfaqësues të Agjencisë së Punësimit, të shkollave të mesme, të Fakultetit të Teknologjisë dhe Teknikës – Veles, të organizatave të shoqërisë civile, të Odës së Zejtarëve dhe të Këshillit Rinor të Komunës së Velesit. Në të kaluarën nuk janë evidentuar ndryshime të rëndësishme në përbërje, por mandati i anëtarëve ka përfunduar dhe aktualisht këshilli nuk është i konstituuar.

Mbështetja administrative dhe teknike: Komuna e Velesit ofron mbështetje teknike përmes përfaqësuesve të saj, kryesisht sekretarit të komunës. Mbështetja vlerësohet si efikase dhe përfshin ndihmë administrative dhe logjistike në organizimin e mbledhjeve. ONP-ja ka siguruar pajisje teknike, bibliotekë dhe mobilie, ndërsa komuna ka vënë në dispozicion një hapësirë për funksionimin e KLES-it.

Aktiviteti i përgjithshëm gjatë periudhës 2019–2025: KLES Veles u themelua në vitin 2015, por ishte aktiv vetëm deri në vitin 2021, pas së cilës pushoi së funksionuari. Gjatë viteve 2019 dhe 2020 u mbajtën gjithsej 5–6 mbledhje. Ndër aktivitetet e identifikuar janë përgatitja e një aplikacioni për Partneritetin lokal për punësim me titull „Përshtatja dhe përmirësimi i fuqisë punëtore të grave dhe

personave që kërkojnë punë për një periudhë më të gjatë”, si dhe përgatitja e Raportit për vlerësimin territorial të Komunës së Velesit, në kuadër të projektit të ONP-së „Forcimi i dialogut social”. Në vitin 2020 u miratua edhe programi i punës. KLES-i Veles u përfshi gjithashtu në aktivitetet për mbështetjen e krijimit të konceptit të Partneritetit lokal për punësim, në kuadër të projektit të ONP-së. Që nga viti 2021, këshilli nuk ka zhvilluar më aktivitete. Në një rast, KLES Veles ka marrë mjete financiare nga buxheti komunal.

Analiza e efektivitetit të KLES Veles: Sipas informacioneve të siguruar nga anketa e realizuar, KLES Veles nuk është aktiv. Mandati i anëtarëve ka përfunduar, komunikimi ndërmjet sekretarit teknik dhe anëtarëve ka qenë shumë i rrallë (vetëm një herë në vit), ndërsa ndërveprimi ndërmjet vetë anëtarëve është reduktuar. Vetëqeverisja lokale e ka konsultuar shumë rrallë këshillin, kryesisht lidhur me programet vjetore të punës dhe partneritetet lokale dhe modelet e punësimit. Si rrjedhojë, edhe rekomandimet janë zbatuar vetëm pjesërisht dhe nuk kanë ndikuar në hartimin e politikave lokale. Ndikimi i KLES-it është vlerësuar si i vogël ose i papërfillshëm, ndërsa puna e tij nuk ka kontribuar as në mobilizimin e bashkësisë dhe as në forcimin e partneriteteve lokale. Bashkëpunimi me akterët lokalë, përfshirë organizatat e shoqërisë civile, institucionet arsimore dhe qendrat e arsimit profesional, ka qenë sporadik. Ndër aspektet pozitive veçohen procedurat e qarta për nominimin dhe përzgjedhjen e anëtarëve, Rregullorja e punës e miratuar, si dhe niveli i lartë i besimit të ndërsjellë dhe përkushtimit të partnerëve kryesorë socialë. Kjo tregon se problemi nuk qëndron te cilësia e përbërjes së këshillit, por te mungesa e mbështetjes institucionale dhe e vazhdimësisë në funksionimin e tij.

3.3 KLES Gostivar

Data e themelimit: 30 shtator 2013, në bazë të Vendimit për themelimin e Këshillit Lokal Ekonomiko-Social dhe Marrëveshjes për themelimin e KLES-it.

Përbërja aktuale e KLES-it: Përbëhet nga 10 anëtarë. Në përbërjen e KLES-it bëjnë pjesë 2 përfaqësues të vetëqeverisjes lokale, 5 përfaqësues të sindikatave dhe 3 përfaqësues të Organizatës së Punëdhënësve të Maqedonisë. Si anëtarë të jashtëm marrin pjesë përfaqësues nga Qendra e Punësimit, organizatat e shoqërisë civile, një institucion arsimor dhe Oda e Zejtarëve. Numri i anëtarëve të KLES-it në këtë përbërje është zvogëluar krahasuar me periudhat e mëparshme, me qëllim që të sigurohet efikasitet më i madh në mbajtjen e mbledhjeve, si dhe rregullsi dhe pjesëmarrje më e lartë në to. KLES-i ka miratuar Rregulloren e punës.

Mbështetja administrative dhe teknike: Mbështetja ofrohet nga komuna, edhe atë përmes punonjësve të Sektorit për Investime dhe Zhvillim të Komunës. Ajo është efikase dhe përfshin organizimin e mbledhjeve të KLES-it, përgatitjen e materialeve dhe procesverbaleve, si dhe shpërndarjen e informacioneve të nevojshme.

Aktiviteti i përgjithshëm gjatë periudhës 2019–2025: KLES Gostivar është vazhdimisht aktiv dhe ka mbajtur gjithsej 12 mbledhje, duke u takuar rregullisht çdo tre muaj. Gjatë kësaj periudhe ka realizuar një sërë aktivitetesh me rëndësi për kontekstin lokal. Në kuadër të projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi”, u organizua një forum për përcaktimin e prioriteteve të punës së KLES-it, pas të cilit u hartua programi vjetor i punës. Gjithashtu, u organizuan diskutime në panel për tema të ndryshme, si zbatimi i punës praktike si rrugë drejt tregut të punës, ndikimi i pandemisë COVID-19 në gjendjen socio-ekonomike në Gostivar, paga minimale në kontekstin e rrethanave ekonomike lokale, gjendja në arsim dhe rreziku i tepcës teknologjike për një pjesë të personelit mësimdhënës, si dhe infrastruktura e komunikacionit dhe zgjidhjet e mundshme për lehtësimin e trafikut. Në vitin 2023 u hartua Plani i Veprimit i KLES Gostivar për periudhën 2023–2025. Komuna e Gostivarit ndan herë pas here mjete financiare

për funksionimin e KLES-it.

Analiza e efektivitetit të KLES Gostivar: Sipas informacioneve të siguruar nga anketa e realizuar, KLES Gostivar është vazhdimisht aktiv, me mbledhje të rregullta tremujore dhe një sërë aktiviteteve publike që trajtojnë tema aktuale socio-ekonomike me interes të drejtpërdrejtë për bashkësinë, si punësimi, paga minimale, efektet e pandemisë, arsimit dhe infrastruktura. KLES Gostivar konsultohet herë pas here nga vetëqeverisja lokale, më së shpeshti në baza tremujore, kryesisht lidhur me programet dhe strategjitë për zhvillimin ekonomik lokal, programet vjetore të punës, si dhe problemet dhe trendet specifike lokale. Rekomandimet e KLES-it zbatohen pjesërisht. KLES Gostivar ka ndikim mesatar në hartimin e politikave lokale, ndërsa rekomandimet e tij kanë kontribuar në mobilizimin e bashkësisë dhe forcimin e partneriteteve lokale. Një shembull konkret është marrëveshja lokale për shpërndarjen e të punësuarve në institucionet arsimore, me qëllim shmangien e tepërcës teknologjike të personelit. KLES-i bashkëpunon shpesh me organizatat lokale të shoqërisë civile, institucionet arsimore dhe qendrat për arsim dhe aftësim profesional. Gjithashtu, mban herë pas here kontakte me institucionet kombëtare, organizatat ndërkombëtare dhe donatorët, çka e bën atë një këshill me kanale të hapura komunikimi me nivelin kombëtar dhe atë të donatorëve.

3.4 KLES Demir Hisar

Data e themelimit: Vendimi për themelimin e KLES-it u miratua nga Këshilli i Komunës më 15 maj 2023, ndërsa më 25 maj 2023 u nënshkrua Marrëveshja për themelimin e KLES-it.

Përbërja aktuale e KLES-it: Përbëhet nga 9 anëtarë, me përfaqësim të barabartë të tre partnerëve socialë – nga 3 përfaqësues të vetëqeverisjes lokale, sindikatave dhe organizatave të punëdhënësve. Si anëtarë të jashtëm marrin pjesë përfaqësues të shkollave të mesme dhe fillore, Qendrës së Punësimit dhe organizatave të shoqërisë civile. KLES-i nuk ka miratuar Rregullore të punës. Mbështetja administrative dhe teknike: Sigurohet nga vetëqeverisja lokale, me detyra të qarta administrative dhe teknike. Megjithatë, pas përfundimit të mandatit të anëtarëve të përbërjes së parë, është zvogëluar edhe efikasiteti i kësaj mbështetjeje.

Aktiviteti i përgjithshëm gjatë periudhës 2019–2025: Megjithëse është më i riu ndër këshillat e analizuar, KLES Demir Hisar tregoi një dinamikë të theksuar në fazën fillestare të funksionimit, gjatë vitit 2023. Gjatë kësaj periudhe u mbajtën gjithsej 4 mbledhje, ndërsa këshilli takohet çdo tre muaj. Përfaqësuesit e KLES-it morën pjesë në aktivitetin për rrjetëzimin e KLES-ve, të organizuar nga QKR – Manastir. Me mbështetjen e projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi“, KLES-i organizoi një forum për përcaktimin e prioriteteve të punës së këshillit. Pesë anëtarë morën pjesë në një trajnim për forcimin e kapaciteteve, ndërsa u organizua edhe një diskutim në panel për shfrytëzimin e potencialit eksportues, investues dhe turistik të Komunës së Demir Hisarit. Përfaqësuesit e KLES-it marrin pjesë gjithashtu në punëtori dhe trajnime për ngritjen e kapaciteteve, në aktivitete për rrjetëzim dhe në vizita studimore të organizuara në kuadër të projektit të QKR – Manastir. Aktualisht, ende nuk janë përgatitur materialet për konstituimin e përbërjes së re të KLES-it.

Analiza e efektivitetit të KLES Demir Hisar: Sipas informacioneve të siguruar nga anketa e realizuar, KLES-i i Demir Hisarit, ndonëse është një këshill relativisht i ri, ka treguar një nivel të lartë të aktivitetit që nga themelimi. Vetëqeverisja lokale e konsulton këshillin herë pas here, të paktën një herë në tre muaj, lidhur me programet dhe strategjitë për zhvillimin ekonomik lokal, programet vjetore të punës së komunës dhe çështjet sociale. Megjithatë, rekomandimet e tij zbatohen vetëm pjesërisht. Ndikimi në politikat lokale vlerësohet si mesatar, ndërsa këshilli ka kontribuar edhe në mobilizimin e bashkësisë dhe forcimin e partneriteteve lokale. Shembuj të tillë janë forumet publike të organizuara për

përcaktimin e prioriteteve të punës së KLES-it, me pjesëmarrjen e bashkësisë, mobilizimi i kompanive rreth çështjes së tranzicionit të drejtë, si dhe angazhimi i sektorit të biznesit për shfrytëzimin e potencialit eksportues dhe turistik të komunës. Në nivel vjetor, komuna ka ndarë në buxhet nga 200.000 denarë, për shpenzime të reprezentacionit. Megjithatë, këto mjete nuk i janë vënë realisht në dispozicion KLES-it.

3.5 KLES Kavadar

Data e themelimit: Viti 2013, në bazë të Vendimit të Këshillit të Komunës së Kavadarit dhe Marrëveshjes për themelimin e KLES-it.

Përbërja aktuale e KLES-it: Përbëhet nga 9 anëtarë, me përfaqësim të barabartë të tre partnerëve socialë – nga 3 përfaqësues të vetëqeverisjes lokale, sindikatave dhe organizatave të punëdhënësve. Në punën e KLES-it është e përfshirë edhe një organizatë e shoqërisë civile. Aktualisht janë zgjedhur anëtarë të rinj të KLES-it, për çka këshilli ndodhet në fazën e konsolidimit. Gjithashtu, aktualisht është duke u hartuar Rregullorja e punës dhe Plani i Veprimit.

Mbështetja administrative dhe teknike: Sigurohet nga vetëqeverisja lokale dhe përfshin përgatitjen e materialeve dhe procesverbaleve, si dhe ndihmën në organizimin e mbledhjeve.

Aktiviteti i përgjithshëm gjatë periudhës 2019–2025: Këshilli është pjesërisht pasiv, pasi gjatë gjashtë viteve të fundit janë mbajtur vetëm 2 mbledhje. Ka realizuar një aktivitet, përkatësisht një forum për përcaktimin e prioriteteve të punës, në kuadër të projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi”. KLES-i nuk është konsultuar në proceset vendimmarrëse, as nga akterët lokalë dhe as nga vetëqeverisja lokale. Bashkëpunimi me subjektet e jashtme është minimal dhe zhvillohet vetëm herë pas here, kryesisht me organizatat e shoqërisë civile. Anëtarët e KLES-it marrin pjesë aktivisht në punëtori, trajnime, aktivitete për rrjetëzim dhe vizita studimore, të cilat realizohen në kuadër të projekteve të mbështetura nga donatorët.

Analiza e efektivitetit të KLES Kavadar: Sipas informacioneve të siguruara nga anketa e realizuar, ky KLES është pothuajse joefektiv. KLES-i nuk është konsultuar në proceset lokale dhe ndikimi i tij në hartimin e politikave lokale është i vogël. Gjithashtu, ai nuk ka kontribuar në mobilizimin e bashkësisë dhe as në forcimin e partneriteteve lokale. Megjithatë, janë inkurajuese të dhënat për procesin aktual të riaktivizimit të këshillit, përmes hartimit të Planit të Veprimit dhe Rregullores së punës. Vetëqeverisja lokale nuk ka ndarë mjete financiare për këtë KLES.

3.6 KLES Kriva Pallankë

Data e themelimit: 27 nëntor 2024, në bazë të aktvendimit për themelimin e KLES-it.

Përbërja aktuale e KLES-it: Përbëhet nga 12 anëtarë. Në përbërjen e tij përfshihen 5 përfaqësues të vetëqeverisjes lokale dhe 4 përfaqësues të sindikatave, ndërsa sektori i biznesit përfaqësohet nga 3 anëtarë, të nominuar nga këshilli ekonomik lokal i formuar në komunë. Ndryshe nga këshillat e tjerë, në këtë KLES nuk ka përfaqësues të Organizatës së Punëdhënësve dhe ai është themeluar me aktvendim të kryetarit të Komunës, por pa një marrëveshje të nënshkruar tripalëshe. Gjithashtu, nuk ka anëtarë të jashtëm. Me këtë përbërje dhe mënyrë themelimi, ky këshill nuk përputhen me parimet dhe procedurat e ndjekura për themelimin e KLES-ve të tjera. Edhe pse është përfshirë në këtë raport, mundësitë për analizimin dhe krahasimin e tij me KLES-të e tjera janë të kufizuara. KLES-i funksionon në bazë të Rregullores së miratuar të punës, ndërsa plani i veprimit ende nuk është hartuar. Mbështetja administrative dhe teknike: Sigurohet nga komuna dhe përfshin përgatitjen e materialeve dhe mbështetjen për mbajtjen e mbledhjeve. Megjithatë, ajo vlerësohet si pjesërisht efikase, pasi detyrat

administrative dhe teknike nuk janë përcaktuar plotësisht qartë.

Aktiviteti i përgjithshëm gjatë periudhës 2019–2025: Duke qenë se këshilli është themeluar në fund të vitit 2024, periudha 2019–2023 karakterizohet nga mungesa e plotë e aktiviteteve. Deri më tani është mbajtur vetëm një mbledhje, ndërsa aktiviteti i vetëm i dokumentuar është Forumi për përcaktimin e prioritetëve të punës së KLES-it për vitin 2025, i organizuar me mbështetjen e projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi“. Që nga themelimi i këshillit ka kaluar një periudhë relativisht e shkurtër, e pamjaftueshme për të vlerësuar funksionalitetin dhe aftësinë e tij për të qenë operacional.

Analiza e efektivitetit të KLES Kriva Pallankë: Sipas informacioneve të siguruar nga anketa e realizuar, ky këshill është pasiv. Konsultimet e rralla me vetëqeverisjen lokale kanë qenë të lidhura me programet dhe strategjitë për zhvillimin ekonomik lokal, si dhe me partneritetet lokale dhe modelet e punësimit. Megjithatë, rekomandimet e dhëna në kuadër të këtyre konsultimeve janë zbatuar vetëm pjesërisht. Gjatë periudhës së funksionimit, KLES-i nuk ka kontribuar në mobilizimin e bashkësisë dhe në forcimin e partneriteteve lokale. Gjithashtu, nuk ka hartuar plan veprimi për punën e tij dhe deri më tani nuk i është miratuar buxhet për funksionimin e tij.

3.7 KLES Kumanovë

Data e themelimit: 7 dhjetor 2009, në bazë të Vendimit për themelimin e Këshillit Lokal Ekonomiko-Social dhe Marrëveshjes për fushëveprimin dhe mënyrën e punës së KLES Kumanovë.

Përbërja aktuale e KLES-it: Përbëhet nga 9 anëtarë. Në përbërjen e tij bëjnë pjesë nga 3 përfaqësues të vetëqeverisjes lokale, të sindikatave (Lidhja e Sindikatave të Maqedonisë - LSM dhe Konfederata e Sindikatave të Lira - KSL), si dhe të Organizatës së Punëdhënësve të Maqedonisë. Si anëtarë të jashtëm marrin pjesë përfaqësues të organizatave të shoqërisë civile dhe organizatave rinore, Qendrës së Punësimit, Qendrës për Punë Sociale, mediave, Sektorit për Punë të Brendshme – Kumanovë, Odës së Zejtareve, si dhe Sektorit për Shërbime Sociale të Komunës së Kumanovës. Kryesues është zgjedhur një përfaqësues i bashkësisë të biznesit, ndërsa zëvendëskryesues një përfaqësues i sindikatave. Aktualisht, mandati i KLES-it ka përfunduar dhe institucioneve përkatëse u janë dërguar kërkesa për nominimin e përfaqësuesve të rinj. KLES Kumanovë funksionon në bazë të Rregullores së miratuar të punës.

Mbështetja administrative dhe teknike: Komuna e Kumanovës ofron mbështetje efikase përmes sigurimit të hapësirës për mbledhje, angazhimit të një personi administrativ nga administrata komunale dhe ofrimit të mbështetjes logjistike, e cila përfshin përgatitjen e procesverbaleve dhe materialeve, si dhe organizimin e mbledhjeve.

Aktiviteti i përgjithshëm gjatë periudhës 2019–2025: Ndonëse është themeluar që në vitin 2009, KLES Kumanovë u riaktivizua në vitin 2019. Që atëherë e deri më sot, janë realizuar gjithsej 36 mbledhje pune, ndërsa KLES-i takohet rregullisht, më së shpeshti çdo tre muaj. Si një nga këshillat më aktiv, KLES Kumanovë ka realizuar një sërë aktivitete, kryesisht me iniciativën e vet, por edhe në bashkëpunim me akterë të tjerë. Janë organizuar takime me bashkësinë e biznesit në zonën industriale të Dobroshanës, me qëllim përshpejtimin e procesit të gazifikimit. Në këtë kuadër, është formuar një bord drejtues prej pesë anëtarësh, të cilit i është besuar drejtimi i aktiviteteve lidhur me gazifikimin. Gjatë pandemisë COVID-19, KLES-i u angazhua aktivisht në aktivitete humanitare, ndërsa më pas mori pjesë edhe në panairë ndërkombëtare, si Forumi i Biznesit Bullgaro-Maqedonas dhe panairi „Tryeza Organike“. Në partneritet me Qendrën e Punësimit, janë realizuar rregullisht prezantime të Planit Operativ për masat e punësimit. Në vitin 2022 u hartuan Strategjia e veprimit të KLES-it për periudhën

2022–2026 dhe Plani i Veprimit, si dhe u formua Komisioni për Zhvillim Ekonomik Lokal. Gjithashtu, KLES-i ndërmjetësoi një takim ndërmjet zëvendëskryeministrit për Çështje Ekonomike dhe përfaqësuesve të industrisë vendore, lidhur me çështjen e kuotave të importit për mishin e derrit. Po ashtu, KLES-i organizoi një takim për panelet fotovoltaike, përmes të cilit u rrit ndërgjegjësimi i bashkësisë lokale për efikasitetin energjetik dhe tranzicionin e gjelbër. Ndër aktivitetet e tjera përfshihen takimet me përfaqësuesit e industrisë së këpucëve (duke përfshirë edhe nismën për organizimin e një takimi me kryeministrin për gjetjen e zgjidhjeve sistematike) promovimi i arsimit dual, si dhe analiza e gjendjes së tregut të punës, si bazë për hartimin e Strategjisë lokale për punësim. Ndonëse nuk ishte përdoruesi kryesorë, KLES Kumanovë ka qenë nikoqir i një vizite për shkëmbimin e përvojave dhe njohurive, të organizuar në kuadër të projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi“. Gjithashtu, ka organizuar debatin publik „Gazifikimi dhe furnizimi me ujë në Zonën Industriale „Dobroshanë““. Në kuadër të KLES-it është formuar një strukturë e brendshme, Forumi i Grave Sipërmarrëse, si një hap inovativ drejt specializimit dhe avancimit të veprimtarisë së KLES-it në nivel lokal. Në kuadër të projektit „Forcimi i dialogut social“, KLES Kumanovë përfiton mbështetje, edukim dhe mentorim për krijimin e partneritetit lokal për punësim. KLES Kumanovë nuk përfiton mbështetje financiare nga Komuna.

Analiza e efektivitetit të KLES Kumanovë: Sipas informacioneve të siguruara nga anketa e realizuar, KLES Kumanovë bën pjesë ndër këshillat lokale më aktive, me fokus të theksuar në çështjet ekonomike, si zhvillimi i zonës industriale, mbështetja e sektorëve të caktuar industrialë (industria e mishit dhe industria e këpucëve), energjetika dhe burimet e ripërtëritshme të energjisë, punësimi dhe arsimi dual. Konsultimet nga ana e vetëqeverisjes lokale zhvillohen më së shpeshti çdo tre muaj dhe përqendrohen kryesisht në partneritetet lokale dhe modelet e punësimit, çështjet sociale, si dhe problemet dhe trendet specifike lokale. Rekomandimet e KLES-it zbatohen vetëm pjesërisht, pavarësisht nivelit të lartë të angazhimit dhe ndikimit të tij. Nga shembujt e evidentuar mund të konstatohet se KLES Kumanovë ka ndikim të konsiderueshëm në hartimin e politikave lokale, ndërsa rekomandimet e tij kanë kontribuar në mobilizimin e bashkësisë. Kjo dëshmohet, ndër të tjera, nga ngritja e ndërgjegjësimit për burimet e ripërtëritshme të energjisë dhe efikasitetin energjetik, mobilizimi i bashkësisë së biznesit rreth çështjeve me interes për të, si ato që lidhen me industrinë e këpucëve dhe industrinë e mishit, si dhe mobilizimi i bashkësisë së biznesit në aksionet humanitare gjatë pandemisë COVID-19. Vlerë e veçantë paraqet inovacioni institucional, përkatësisht formimi i Komisionit për Zhvillim Ekonomik Lokal dhe i Forumit të Grave Sipërmarrëse si trupa punues në kuadër të KLES-it. Po ashtu, rëndësi të veçantë ka ndërmjetësimi i këshillit ndërmjet bashkësisë lokale të biznesit dhe institucioneve kombëtare, përfshirë zëvendëskryeministrin dhe kryeministrin. Në këtë mënyrë, këshilli e tejkalon fushëveprimin thjesht lokal, ndonëse bashkëpunimi me Këshillin Ekonomiko-Social (KES) në nivel kombëtar mungon.

3.8 KLES Resnjë

Data e themelimit: 28 korrik 2015, në bazë të Vendimit për themelimin e KLES-it, Marrëveshjes për themelimin e tij dhe Rregullores së punës.

Përbërja aktuale e KLES-it: Përbëhet nga 9 anëtarë. Në përbërjen e tij bëjnë pjesë 4 përfaqësues të vetëqeverisjes lokale, 3 përfaqësues të Organizatës së Punëdhënësve të Maqedonisë dhe 2 përfaqësues të sindikatave. Si anëtarë të jashtëm marrin pjesë përfaqësues të Qendrës së Punësimit, institucioneve arsimore dhe Qendrës për Punë Sociale.

Mbështetja administrative dhe teknike: Komuna e Resnjës ofron mbështetje për KLES-in. Në kuadër të projektit „Forcimi i dialogut social“, të zbatuar nga ONP-ja, këtij këshilli i janë siguruar mobilie, pajisje teknike dhe bibliotekë, ndërsa Komuna ka vënë në dispozicion një hapësirë për

funksionimin e tij.

Aktiviteti i përgjithshëm gjatë periudhës 2019–2025: Gjatë gjashtë viteve të fundit, KLES Resnjë ka mbajtur 5 mbledhje, mesatarisht pothuajse një herë në vit. Këshilli ka realizuar disa aktivitete, ndër të cilat diskutime publike për mbrojtjen në punë, trajnime dhe seminare. Gjithashtu, me mbështetjen e projektit „Forcimi i dialogut social“, është hartuar analiza për vlerësimin e gjendjes së tregut të punës për Komunën e Resnjës. Në vitin 2023, KLES Resnjë u riaktivizua me mbështetjen e projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi“, në kuadër të të cilit u organizua edhe një forum për përcaktimin e prioriteteve të punës së KLES-it. Në vitet në vijim, KLES Resnjë është përfshirë në vizita studimore, aktivitete shkëmbimi dhe aktivitete për rrjetëzim.

Analiza e efektivitetit të KLES Resnjë: Sipas informacioneve të siguruar nga anketa e realizuar, ky KLES është aktiv, ndonëse nuk zhvillon një numër të madh aktivitetsesh. Vetëqeverisja lokale e konsulton rrallë KLES-in, mesatarisht një herë në vit, kryesisht për çështje që lidhen me programet dhe strategjitë e zhvillimit ekonomik lokal, si dhe me çështjet sociale dhe aktivitetet në këtë fushë. Rekomandimet e tij zbatohen vetëm pjesërisht. Ndjekja e zbatimit të rekomandimeve bëhet përmes kërkesave me shkrim drejtuar institucioneve përkatëse për marrjen e informacioneve, një praktikë që ndryshon nga ajo e këshillave të tjera. Megjithatë është deklaruar se rekomandimet e KLES-it kanë ndikuar në hartimin e politikave lokale, ndikimi i tij vlerësohet si i vogël ose i papërfillshëm. Gjithashtu, KLES-i nuk ka kontribuar në mobilizimin e bashkësisë dhe as në forcimin e partneriteteve lokale. Këshilli funksionon në bazë të Rregullores së miratuar të punës dhe planeve të veprimit, ndonëse ka pasur edhe periudha kur nuk ka pasur plan pune. Vetëqeverisja lokale nuk ndan mjete financiare për funksionimin e KLES-it.

3.9 KLES Strumicë

Data e themelimit: 22 dhjetor 2011, në bazë të Vendimit për themelimin e KLES-it dhe Marrëveshjes për themelimin e KLES-it të Komunës së Strumicës.

Përbërja aktuale e KLES-it: Përbëhet nga 9 anëtarë. Në përbërjen e tij bëjnë pjesë nga 3 përfaqësues të vetëqeverisjes lokale, të sindikatave dhe të Organizatës së Punëdhënësve të Maqedonisë. Si anëtarë të jashtëm marrin pjesë një përfaqësues të Qendrës së Punësimi, institucioneve arsimore, Lidhjes së Sindikatave të Prodhuesve Bujqësorë, të Këshillit Rinor dhe të Odës Rajonale të Zejtarëve. Në të kaluarën nuk ka pasur ndryshime të rëndësishme në përbërje. Ndryshimi i fundit është bërë në janar të vitit 2022, pas përfundimit të mandatit katërvjeçar të anëtarëve. KLES-i funksionon në bazë të Rregullores së miratuar të punës.

Mbështetja administrative dhe teknike: Komuna e Strumicës ofron mbështetje administrative dhe teknike, ndonëse, sipas Marrëveshjes për themelimin e KLES-it, funksionimi i tij duhet të mbështetet edhe nga Lidhja e Sindikatave të Maqedonisë dhe Organizata e Punëdhënësve të Maqedonisë. Mbështetja vlerësohet si efikase dhe përfshin organizimin e mbledhjeve të KLES-it, përgatitjen e materialeve dhe procesverbaleve, si dhe shpërndarjen e informacioneve të nevojshme, me detyra administrative dhe teknike të përcaktuara qartë.

Aktiviteti i përgjithshëm gjatë periudhës 2019–2025: Që nga viti 2019, KLES Strumicë ka mbajtur vetëm 2 mbledhje, ndërsa aktivitetet e dokumentuara janë përqendruar në periudhën 2019–2022. Në maj të vitit 2019 u mbajt mbledhja e tetë e KLES-it, në kuadër të së cilës u shqyrtua roli i KLES-it në zbatimin e projektit „Forcimi i dialogut social“, të ONP-së. Me këtë rast, u zgjodhën 5 përfaqësues për zbatimin e komponentit të dytë të projektit – shqyrtimin horizontal të KLES-ve. Në këtë mbledhje, KLES Strumicë shprehu interesim për krijimin e një partneriteti lokal për

punësim, në kuadër të thirrjes publike me procedurë të kufizuar të ONP-së. Gjatë viteve 2020 dhe 2021 u hartua Plan i Lokal i Veprimit për Tregun e Punës i Komunës së Strumicës, bazuar në analizën e gjendjes së tregut të punës në nivel komunal. Përmes KLES Strumicë u organizua debat publik në lidhje me projektligjin për Marrëdhëniet e Punës, si dhe një platformë diskutimi për Planin Operativ për masat dhe shërbimet aktive të punësimit për vitin 2020. Në vitin 2019, KLES Strumicë, si njëri nga dy KLES-të aktive edhe në një periudhë pa mbështetje nga donatorët, prezantoi punën e tij në Konferencën Rajonale Ministrore të BE-së dhe ONP-së për Këshillat Ekonomiko-Socialë. Gjithashtu, anëtarët e KLES-it morën pjesë në një aktivitet kombëtar për rrjetëzimin e KLES-ve në Shkup, të organizuar nga Qendra QKR-Manastir, në kuadër të projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi”. KLES Strumicë vazhdimisht përfiton mjete financiare simbolike nga vetëqeverisja lokale për funksionimin e tij, në shumën prej 100.000 denarësh në vit.

Analiza e efektivitetit të KLES-it në Strumicë: Sipas informacioneve të siguruar nga anketa e realizuar, KLES-i në Strumicë nuk ka shënuar aktivitete pas vitit 2022. Vetëqeverisja lokale e konsulton rrallë këshillin, mesatarisht një herë në vit, kryesisht lidhur me programet dhe strategjitë lokale për zhvillim ekonomik, por rekomandimet e tij i zbaton në tërësi. Ndikimi i KLES-it në hartimin e politikave lokale vlerësohet si i konsiderueshëm (siç dëshmohet nga përgatitja e Planit Lokal të Veprimit për Punësim 2022–2025). Këshilli ka kontribuar gjithashtu në mobilizimin e bashkësisë dhe në forcimin e partneriteteve lokale për punësim, megjithëse nuk janë dhënë shembuj konkretë për këto kontribute. Megjithatë, bashkëpunimi me organizatat lokale dhe kombëtare të shoqërisë civile, Këshillin Ekonomiko-Social (KES), institucionet kombëtare, organizatat ndërkombëtare, donatorët dhe institucionet arsimore zhvillohet vetëm në mënyrë të herëpashershme.

3.10 KLES Strugë

Data e themelimit: 26 maj 2016, në bazë të Vendimit për themelimin e Këshillit Lokal Ekonomiko-Social të Komunës së Strugës dhe Marrëveshjes për themelimin e KLES-it.

Përbërja aktuale e KLES-it: Përbëhet nga 8 anëtarë. Sindikatat përfaqësohen me 4 anëtarë, ndërsa vetëqeverisja lokale dhe organizatat e punëdhënësve kanë nga 2 përfaqësues secila. KLES-i nuk ka anëtarë të jashtëm.

Mbështetja administrative dhe teknike: Vetëqeverisja lokale ka ofruar mbështetje në organizimin e aktiviteteve dhe mbajtjen e mbledhjeve. Pas themelimit, ky Këshill është mbështetur nga projekti „Forcimi i dialogut social”, i zbatuar nga ONP-ja, përmes pajisjes së bibliotekës, sigurimit të pajisjeve teknike dhe mobilieve, ndërsa komuna ka vënë në dispozicion një hapësirë për funksionimin e KLES-it.

Aktiviteti i përgjithshëm gjatë periudhës 2019–2025: Në vitin 2019, KLES Strugë mbajti një mbledhje, gjatë së cilës u ripërtëri mandati i anëtarëve. Pas kësaj, pasoi një periudhë pa mbledhje të KLES-it, ndonëse këshilli vazhdoi të realizonte aktivitete. Në kuadër të projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi”, u organizua një forum për identifikimin e prioritetëve të punës së KLES-it, me pjesëmarrjen e komunës dhe partnerëve socialë. Gjithashtu, u organizua një panel diskutimi me temën e profileve arsimore deficitare në Komunën e Strugës, si dhe një diskutim për mënyra të reja të aktivizimit të popullsisë lokale të papunë. Në periudha të caktuara, komuna ndau edhe mjete financiare për mbështetjen e aktiviteteve të KLES-it. Po ashtu, në kuadër të projektit „Forcimi i dialogut social”, u hartua vlerësimi i gjendjes së tregut të punës në Komunën e Strugës. Në bazë të tij, Organizata e Punëdhënësve të Maqedonisë organizoi një forum diskutimi dhe paraqiti një iniciativë për ndryshimin e programit mësimor të arsimit të mesëm profesional, me qëllim përmbushjen e nevojave për kuadër dhe

aftësi në sektorin HoReCa në Strugë dhe Ohër. Përfaqësuesit e KLES-it marrin pjesë në punëtori dhe trajnime për ngritjen e kapaciteteve, aktivitete për rrjetëzim dhe vizita studimore të organizuara në kuadër të projekteve të mbështetura nga donatorët.

Analiza e efektivitetit të KLES Strugë: Sipas informacioneve të siguruar nga anketa e realizuar, ky këshill është pjesërisht pasiv. Në periudhën e mëparshme, kur janë zhvilluar konsultime, vetëqeverisja lokale e ka konsultuar rrallë këshillin, mesatarisht një herë në vit, lidhur me aktet ligjore dhe nënligjore që kanë të bëjnë me zhvillimin ekonomik lokal. Megjithatë, rekomandimet e tij nuk janë zbatuar fare. Si rrjedhojë, ndikimi i KLES Strugë në hartimin e politikave lokale është i vogël ose i papërfillshëm. Gjithashtu, këshilli nuk ka kontribuar në mobilizimin e bashkësisë dhe as në forcimin e partneriteteve lokale. Sipas informacioneve të siguruar, KLES-i nuk ka miratuar Rregullore të punës.

3.11. KLES Sveti Nikollë

Data e themelimit: 20 maj 2015, në bazë të Vendimit për fillimin e procedurës për themelimin e Këshillit Lokal Ekonomiko-Social të Komunës së Sveti Nikollës.

Përbërja aktuale e KLES-it: Përbëhet nga 9 anëtarë. Në përbërjen e tij bëjnë pjesë përfaqësues të Komunës së Sveti Nikollës, të dy sindikatave më të mëdha – Lidhjes së Sindikatave të Maqedonisë (LSM) dhe Konfederatës së Sindikatave të Lira (KSL) – si dhe të Organizatës së Punëdhënësve të Maqedonisë. Si anëtarë të jashtëm, në punën e KLES-it marrin pjesë edhe përfaqësues të Qendrës së Punësimit. KLES-i nuk ka rregullore të miratuar të punës.

Mbështetja administrative dhe teknike: Sigurohet nga komuna, por konsiderohet se, për shkak të mosfunksionimit të këshillit, kjo mbështetje nuk mund të jetë efikase. Pas themelimit, këshilli është mbështetur nga projekti „Avancimi i dialogut social“, i zbatuar nga ONP-ja, përmes pajisjes së bibliotekës dhe sigurimit të pajisjeve teknike dhe mobilie, ndërsa komuna ka vënë në dispozicion një hapësirë për funksionimin e KLES-it.

Aktiviteti i përgjithshëm gjatë periudhës 2019–2025: Gjatë gjashtë viteve të fundit, KLES Sveti Nikollë ka mbajtur vetëm 2 mbledhje, ndonëse sipas planit parashiheshin mbledhje një herë në vit. Megjithatë, këto mbledhje nuk kanë qenë efektive, pasi nuk kanë rezultuar me nisma apo përfundime konkrete. Në kuadër të projektit „Forcimi i dialogut social“ u realizua analiza për vlerësimin e gjendjes së tregut të punës në Komunën e Sveti Nikollës. Më pas, me mbështetjen e projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi“, u organizua një forum për përcaktimin e prioritetëve të punës së KLES-it. Gjatë viteve 2024 dhe 2025, këshilli u përfshi në trajnime dhe aktivitete për shkëmbimin e përvojave dhe rrjetëzim. Këshilli nuk ka pranuar asnjëherë kërkesa për konsultim nga aktetë lokale dhe as nuk ka iniciuar debate, forume apo diskutime në panel. Bashkëpunimi me organizatat lokale të shoqërisë civile është vetëm i herëpashershëm, ndërsa bashkëpunimi me organizatat kombëtare të shoqërisë civile, Këshillin Ekonomiko-Social (KES), institucionet kombëtare, organizatat ndërkombëtare, donatorët, institucionet arsimore dhe qendrat për arsim dhe aftësim profesional mungon tërësisht.

Analiza e efektivitetit të KLES Sveti Nikollë: Sipas informacioneve të siguruar nga anketa e realizuar, ky KLES është pasiv. Vetëqeverisja lokale e konsulton rrallë këshillin, mesatarisht një herë në vit, kryesisht për nisma të sektorit civil, por nuk i zbaton rekomandimet e tij. Ndikimi i KLES Sveti Nikollë në hartimin e politikave lokale është i vogël ose i papërfillshëm. Gjithashtu, këshilli nuk ka kontribuar në mobilizimin e bashkësisë dhe as në forcimin e partneriteteve lokale. Megjithatë, herë pas here, vetëqeverisja lokale ndan mjete financiare për funksionimin e këshillit. Në vitin 2024 janë ndarë 30.000 denarë, ndërsa në vitin 2025 është ndarë shuma e përgjithshme prej 78.000 denarësh për katër këshilla, përkatësisht trupa këshillëdhënës të Komunës (ndër të cilët edhe KLES-i). Këshilli zhvillon

aktivitete në mënyrë periodike dhe nuk ka hartuar plan veprimi.

3.12 KLES Tetovë

Data e themelimit: 24 gusht 2012, në bazë të Vendimit të miratuar nga Këshilli i Komunës së Tetovës dhe nënshkrimit të Marrëveshjes për themelimin e KLES Tetovë.

Përbërja aktuale e KLES-it: Përbëhet nga 7 anëtarë. Në përbërjen e tij bëjnë pjesë 5 përfaqësues të vetëqeverisjes lokale, 1 përfaqësues i sindikatave dhe 1 përfaqësues i organizatave të punëdhënësve. Si anëtarë të jashtëm marrin pjesë përfaqësues të Qendrës së Punësimit, organizatave të shoqërisë civile dhe institucioneve arsimore. KLES-i funksionon në bazë të Rregullores së miratuar të punës.

Mbështetja administrative dhe teknike: Sigurohet nga Komuna e Tetovës. Mbështetja vlerësohet si efikase, me detyra administrative dhe teknike të përcaktuara qartë, ndërsa komunikimi ndërmjet sekretarit, i cili siguron mbështetjen teknike, dhe anëtarëve zhvillohet rregullisht, në baza mujore.

Aktiviteti i përgjithshëm gjatë periudhës 2019–2025: KLES Tetovë është një këshill mjaft aktiv, i cili gjatë periudhës së kaluar ka mbajtur gjithsej 30 mbledhje, duke u takuar çdo muaj. Aktivitetet gjatë periudhës 2019–2025 janë zhvilluar në mënyrë të vazhdueshme. Në vitin 2019 u organizuan një debat dhe një seminar për planifikimin strategjik, nga të cilat rezultoi një plan strategjik për KLES-in, i miratuar nga Këshilli i Komunës së Tetovës. Më pas, në kuadër të projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi“, u organizua një forum për përcaktimin e prioritetëve të punës së KLES-it, si dhe diskutime në panel për tema të ndryshme, ndër të cilat ndërveprimi ndërmjet sektorit të biznesit dhe të rinjve, të drejtat e punëtorëve, migrimi i të rinjve etj. Anëtarët e KLES Tetovë marrin pjesë aktivisht në punëtori, trajnime, aktivitete për rrjetëzim dhe vizita studimore, të organizuara në kuadër të projekteve të mbështetura nga donatorët. Në kuadër të projektit „Forcimi i dialogut social“ u realizua analiza për vlerësimin e gjendjes së tregut të punës në nivel lokal. Përmes KLES Tetovë u organizua debat publik për projektligjin për Marrëdhëniet e Punës, si dhe një platformë diskutimi për Planin Operativ për masat dhe shërbimet aktive të punësimit për vitin 2020. Në vitin 2019, KLES-i i Tetovës, si njëri nga dy KLES-të që vazhduan të jenë aktivë edhe gjatë periudhave pa mbështetje nga donatorët, prezantoi punën e tij në Konferencën Rajonale Ministre të BE-së dhe ONP-së për Këshillat Ekonomiko-Socialë. Vetëqeverisja lokale ndan mjete financiare për të mbështetur funksionimin e KLES-it.

Analiza e efektivitetit të KLES Tetovë: Sipas informacioneve të siguruara nga anketa e realizuar, KLES Tetovë bën pjesë ndër këshillat më aktivë. Vetëqeverisja lokale e konsulton herë pas here KLES-in, të paktën një herë në tre muaj, kryesisht lidhur me programet dhe strategjitë për zhvillimin ekonomik lokal, programet vjetore të punës së vetëqeverisjes lokale, si dhe çështjet dhe aktivitetet sociale. Megjithatë, rekomandimet e KLES-it zbatohen vetëm pjesërisht. Ndikimi i KLES Tetovë në hartimin e politikave lokale vlerësohet si mesatar, ndërsa këshilli ka kontribuar edhe në mobilizimin e bashkësisë dhe në forcimin e partneriteteve lokale. KLES Tetovë ka vendosur bashkëpunim të mirë me akterët lokalë, si dhe me donatorët dhe organizatat ndërkombëtare.

3.13 KLES Shtip

Data e themelimit: 8 shkurt 2013, në bazë të Vendimit për themelimin e KLES-it dhe Marrëveshjes për themelimin e Këshillit Lokal Ekonomiko-Social të Komunës së Shtipit.

Përbërja e fundit e KLES-it: Përbëhet nga 9 anëtarë, edhe atë 2 anëtarë nga Këshilli i Komunës dhe 2 zëvendësanëtarë, 2 anëtarë të administratës komunale, 1 anëtar i Lidhjes së Sindikatave të Maqedonisë, 1 anëtar i Konfederatës së Sindikatave të Lira dhe 1 anëtar i Organizatës së Punëdhënësve të Maqedonisë. Në përbërjen e KLES-it janë përfshirë edhe anëtarë të jashtëm, përkatësisht përfaqësues nga Qendra e Punësimit, organizatat e shoqërisë civile, institucionet arsimore, Klasteri i Tekstilit dhe Qendra për Zhvillimin e Rajonit Planor Lindor. Këshilli u riaktivizua në vitin 2019, kur u nominuan anëtarë të rinj në kuadër të projektit „Forcimi i dialogut social“, të zbatuar nga ONP-ja. KLES-i funksionon në bazë të Rregullores së miratuar të punës.

Mbështetja administrative dhe teknike: Komuna e Shtipit mbështet punën e KLES-it. Mbështetja vlerësohet si efektive dhe përfshin organizimin e mbledhjeve, përgatitjen e materialeve dhe procesverbaleve, si dhe shpërndarjen e informacioneve.

Aktiviteti i përgjithshëm gjatë periudhës 2019–2025: Gjatë periudhës 2019–2025, KLES Shtip ka mbajtur gjithsej 10 mbledhje, ndërsa këshilli, në përgjithësi, takohet një herë në vit. Mbledhjet vlerësohen si efektive. Aktivitetet përfshijnë diskutime në panel, të organizuara në kuadër të projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi“, për tema të tilla si dialogu social në nivel lokal gjatë pandemisë COVID-19. Në kuadër të projektit „Forcimi i dialogut social“ është realizuar analiza për vlerësimin e gjendjes së tregut të punës në Komunën e Shtipit. Anëtarët e KLES-it marrin pjesë aktivisht në punëtori, trajnime, aktivitete për rrjetëzim dhe vizita studimore, të organizuara në kuadër të projekteve të mbështetura nga donatorët. Në vitin 2025 u organizua aktiviteti „Hackathon 2026 – Ide biznesi për të rinjtë“.

Analiza e efektivitetit të KLES Shtip: Sipas informacioneve të siguruara nga anketa e realizuar, KLES Shtip karakterizohet nga një nivel mesatar aktiviteti. Vetëqeverisja lokale e konsulton rrallë këshillin, kryesisht lidhur me programet dhe strategjitë për zhvillimin ekonomik lokal, partneritetet lokale dhe modelet e punësimit, si dhe aktet ligjore dhe nënligjore që kanë të bëjnë me zhvillimin ekonomik lokal. Rekomandimet e KLES-it zbatohen vetëm pjesërisht dhe nuk kanë ndikuar në hartimin e politikave lokale. Kontributi i KLES-it në mobilizimin e bashkësisë dhe në forcimin e partneriteteve lokale vlerësohet si shumë i vogël. Deri më tani, KLES Shtip nuk ka siguruar mjete financiare për funksionimin e tij. Vetëqeverisja lokale nuk ka parashikuar buxhet për këshillin dhe nuk ekziston asnjë plan që përcakton burime konkrete të financimit. Gjithashtu, gjatë funksionimit të tij, KLES Shtip ka pasur periudha kur nuk ka pasur Plan Veprimi ose program pune.

4. KUADRI INSTITUCIONAL DHE RREGULLATOR PËR DIALOG EFEKTIV SOCIAL NË NIVEL LOKAL

4.1 MANDATI DHE ROLI I KLES-VE

Në Ligjin për Marrëdhëniet e Punës, në nenet 246 dhe 247 rregullohen themelimi, roli dhe përbërja e Këshillit Ekonomiko-Social. Pikërisht sipas modelit të Këshillit Ekonomiko-Social në nivel kombëtar (KES), filloi edhe themelimi i Këshillave Lokale Ekonomiko-Sociale (KLES) në Maqedoninë e Veriut, duke filluar nga viti 2010. Më tej, Ligji për Vetëqeverisjen Lokale në kuadër të kompetencave të përcaktuara për komunat, përfshin edhe fushën e zhvillimit ekonomik lokal dhe çështjet sociale, duke krijuar kështu një bazë shtesë për themelimin e një organi të tillë këshillimor. Megjithatë, është e rëndësishme të theksohet se në asnjë ligj që rregullon marrëdhëniet e punës, ekonominë, veprimtaritë

8 Ligji për Marrëdhëniet e Punës, tekst i konsoliduar, i disponueshëm në: https://aa.mk/WBStorage/Files/Zakon_rabotnite_odnosi.pdf
 9 Ligji për Vetëqeverisjen Lokale, i disponueshëm në: <https://portal.mdt.gov.mk/post-body-files/zakonii-file-1bsL.pdf>

sociale apo vetëqeverisjen lokale nuk ekziston një dispozitë e posaçme ligjore që rregullon në mënyrë specifike themelimin e KLES-ve. Kjo gjendje, në njëfarë mase, paraqet edhe një kufizim për funksionimin e tyre aktual. Nga njëra anë, KLES-të janë themeluar me vendim të këshillit komunal dhe me nënshkrimin e një marrëveshjeje, ndërsa, nga ana tjetër, për shkak të natyrës së tyre këshillimore, përkatësisht jo detyruese, si dhe çështjeve të pazgjidhura që lidhen me financimin, ato shpeshherë anashkalohen në proceset e zhvillimit ekonomik dhe social lokal dhe mbeten jofunksionale.

Procesi i themelimit zhvillohet në bazë të një vendimi të miratuar paraprakisht nga Këshilli i Komunës, me të cilin kryetari i Komunës detyrohet të themelojë KLES-in, përkatësisht t'u dërgojë kërkesa akterëve lokalë, konkretisht përfaqësuesve të sindikatave dhe punëdhënësve për nominimin e anëtarëve. Vendimi përmban dispozita lidhur me përbërjen e KLES-it, funksionin e tij, si dhe dispozita të përgjithshme për rregullimin e punës dhe kontributin e tij në veprimtaritë e komunës. Një përshkrim më i hollësishëm i funksionit dhe fushëveprimit të punës së KLES-it gjendet në Marrëveshjen për themelimin e KLES-it, e cila është dokument juridik tripalësh, i nënshkruar nga të tri palët e përfshira në dialogun social. Sipas rezultateve të anketës së realizuar, KLES-të kanë deklaruar se për themelimin e tyre ekziston një vendim i Këshillit të Komunës dhe një marrëveshje e nënshkruar. Përfundimisht nga kjo mënyrë e themelimit paraqet vetëm KLES Kriva Pallankë, siç u shpjegua në pjesën paraprake të raportit. Nga analiza e dokumentacionit mund të konstatohet se Marrëveshja është një dokument kornizë, me përmbajtje pothuajse të njëjtë për të gjitha KLES-të. Në të përcaktohet qëllimi i themelimit të KLES-it si organ këshillimor në fushën e çështjeve ekonomiko-sociale. Mund të përmbledhen këto objektiva të KLES-ve (sipas përmbajtjes së Marrëveshjes):

- Vendos, nxit dhe zhvillon dialogun social ndërmjet partnerëve social, si dhe harmonizon mendimet dhe interesat e tyre të ndryshme në nivel lokal;
- Vendos, nxit dhe zhvillon dialogun në nivel lokal ndërmjet sektorit publik dhe atij privat, veçanërisht ndërmjet sistemit arsimor dhe sistemit të mbështetjes për punësim, nga njëra anë, dhe punëdhënësve, nga ana tjetër;
- Nxit dhe mbështet sektorin privat për të marrë pjesë në dialog;
- Vendos dhe forcon lidhjet ndërmjet nevojave të tregut të punës, të identifikuar nga subjektet afariste, dhe aftësive që të rinjtë zhvillojnë përmes sistemit arsimor;
- Përfshirja e të rinjve në dialogun rajonal përmes pjesëmarrjes së tyre në KLES-të;
- Shkëmbimi i mendimeve dhe informacioneve, si dhe arritja e konsensusit për çështje të rëndësishme socio-ekonomike që janë në kompetencë të vetëqeverisjes lokale, përmes analizimit të dokumenteve kryesore zhvillimore të komunës që ndikojnë në zhvillimin socio-ekonomik, veçanërisht të çështjeve që lidhen me përmirësimin e aftësive të të rinjve për punësim;
- Ndërmarrja e nismave të përbashkëta për ndryshimin e vendimeve ekzistuese dhe miratimin e vendimeve të reja në kuadër të kompetencave të vetëqeverisjes lokale;
- Pjesëmarrja në hartimin e zgjidhjeve ligjore që ndikojnë në mirëqenien materiale dhe sociale të të punësuarve, të papunëve, punëtorëve që paraqesin tepricë teknologjike, pensionistëve, të rinjve, grave etj.;
- Mirëqenia materiale, ekonomike dhe sociale e punëtorëve dhe punëdhënësve në komunë;
- Zhvillimi i negociatave kolektive, zhvillimi i procesit të negociimit dhe nënshkrimi i marrëveshjeve kolektive në nivel kompanie dhe institucioni;
- Monitorimi dhe vlerësimi i ndikimit të politikave lokale në stabilitetin ekonomik dhe social, zhvillimin dhe standardin e jetesës në komunë;

- Monitorimi i punësimit dhe propozimi i masave për nxitjen e punësimit, si dhe harmonizimi i procesit arsimor me nevojat e tregut të punës;
- Analizimi dhe propozimi i masave për përmirësimin e cilësisë së jetës së qytetarëve në komunë;
- Nxitja e metodave për zgjidhjen miqësore të mosmarrëveshjeve kolektive dhe individuale të punës në nivel lokal;
- Informimi i ndërsjellë për çështje të rëndësishme që lidhen me aktivitetet e partnerëve socialë;
- Botimi i revistave, broshurave dhe publikimeve të tjera që lidhen me fushëveprimin e veprimtarisë së KLES-ve.

Më tej, sipas Marrëveshjes, çështjet dhe fushat më konkrete në të cilat përqendrohet puna e KLES-ve janë:

- Politikat ekonomike lokale dhe masat për zhvillimin dhe stabilitetin ekonomik dhe social;
- Politikat e punësimit, veçanërisht punësimi i të rinjve;
- Politikat e çmimeve dhe e pagave;
- Konkurrenca dhe produktiviteti;
- Standardi i jetesës dhe varfëria;
- Zhvillimi dhe avancimi i negociimit kolektiv;
- Nxitja e zgjidhjes miqësore të mosmarrëveshjeve kolektive të punës;
- Përmirësimi i kushteve të punës dhe i mbrojtjes në punë;
- Mbrojtja e mjedisit të punës dhe e mjedisit jetësor;
- Arsimi dhe aftësimi profesional;
- Mbrojtja dhe siguria shëndetësore dhe sociale;
- Mbrojtja e fëmijëve;
- Mbrojtja e personave të moshuar dhe e personave me nevoja të veçanta;
- Lëvizjet demografike;
- Çështje të tjera në përputhje me aktet e KLES-ve.

Nga analiza e fushave në të cilat është përqendruar puna e KLES-ve gjatë periudhës së kaluar 2019–2025, mund të konstatohet se lista e mësipërme është mjaft gjithëpërfshirëse, veçanërisht pasi u mundëson KLES-ve të përqendrohen edhe në nënfusha të tjera ose në specifikat e veçanta të secilës komunë. Nga intervistat me përfaqësuesit e disa KLES-ve mund të përfundohet se, herë pas here, objekt diskutimi kanë qenë edhe tema që nuk lidhen drejtpërdrejt me dialogun social në nivel lokal, si për shembull kultura, çështjet e komunikacionit, ndërmarrjet sociale etj. Disa nga anëtarët konsiderojnë se këto tema nuk kanë lidhje të drejtpërdrejtë me fushëveprimin e KLES-ve dhe kanë interes më të vogël për anëtarësinë. Gjithashtu, gjatë pandemisë COVID-19, pothuajse të gjitha KLES-të që janë mbështetur në kuadër të projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi“ kanë organizuar diskutime mbi ndikimin e pandemisë në ekonominë lokale dhe mënyrat e përballimit të pasojave të saj. Kjo qasje tregoi se disa KLES-të, veçanërisht ato që janë shumë aktive, njihen si platforma për zhvillimin e dialogut lokal mbi çështje të rëndësishme shoqërore. Në këtë mënyrë, ato tejkalojnë modelin tradicional tripalësh dhe krijojnë hapësirë për përfshirjen më të gjerë të grupeve të ndryshme të interesit në bashkësinë lokale.

Nga informacionet e paraqitura deri më tani dhe nga analiza e anketës mund të përfundohet se roli i KLES-ve është i përcaktuar qartë. Nga KLES-të që iu përgjigjën anketës, 87% (11/13) konsiderojnë se roli i KLES-ve është shumë i qartë (5/11 KLES) ose i qartë, përkatësisht i përcaktuar qartë (6/11 KLES). Megjithatë, niveli i të kuptuarit real të rolit të KLES-it nga ana e anëtarëve është mesatar (nota mesatare 2,9), ndërsa niveli i ushtrimit të mandatit është i ulët (nota mesatare 2,4). Konkretisht, përmes aktiviteteve të shumta edukative të realizuara në kuadër të projekteve për anëtarët e KLES-ve, është

punuar në forcimin e njohurive mbi dialogun tripalësh dhe pjesëmarrjen në proceset vendimmarrëse lokale, gjë që ka ndikuar në nivelin më të lartë të të kuptuarit të rolit të KLES-it. Nga ana tjetër, bazuar në këto rezultate dhe në pasqyrën e aktiviteteve të KLES-ve, nevojitet angazhim më i madh nga ana e anëtarëve për zbatimin dhe ushtrimin në praktikë të njohurive dhe aftësive të fituara përmes trajnimeve dhe punëtorive të shumta. Më tej, Marrëveshja nuk përmban ndonjë nen që e detyron në mënyrë të veçantë komunën të konsultohet me KLES-in, por kjo përcaktohet si një nga qëllimet e KLES-it – t'i japë këshilla komunës për çështje që lidhen me fushën ekonomiko-sociale në nivel lokal. Si rrjedhojë, disa komuna janë mjaft pasive në konsultimin e KLES-it, ndërsa në disa komuna KLES-të janë jofunksionale, me mandat të përfunduar dhe pa aktivitete. Sipas të dhënave të anketës, 46% (6/13 KLES) janë përgjigjur se komuna e konsulton rrallë KLES-in, përkatësisht një herë në vit, ndërsa 38% (5/13 KLES) janë përgjigjur se KLES-i konsultohet herë pas here, të paktën një herë në tre muaj. Kjo gjendje tregon se KLES-i konsultohet herë pas here, madje edhe në mënyrë rutine, më së shpeshti para miratimit të planeve, strategjive dhe programeve për zhvillimin lokal, programeve vjetore të komunës, partneriteteve lokale, modeleve të punësimit etj.

Efekti i konsultimeve të komunës me KLES-in ndryshon. Sipas anketës, komunat më së shpeshti i zbatojnë pjesërisht rekomandimet e dhëna nga KLES-i (9/13 KLES), por disa KLES kanë deklaruar se komuna nuk i zbaton fare rekomandimet e tyre. Kjo tregon se ndikimi i KLES-ve është mesatar dhe se ato kanë një nivel mesatar të dobisë për bashkësinë lokale. Disa shembuj pozitivë të konsultimev:

- Në bazë të 12 analizave për vlerësimin e gjendjes së tregut lokal të punës të realizuara në komunat e përfshira, janë dhënë rekomandime për tejkalimin e hendekut të aftësive dhe mospërputhjes ndërmjet ofertës dhe kërkesës. KLES Kumanovë dhe KLES Strumicë kanë hartuar gjithashtu plane lokale të veprimit për punësim.
- KLES Tetovë, bazuar në analizën për vlerësimin e gjendjes së tregut të punës në nivel lokal, rekomandoi futjen e profileve të reja arsimore në arsimin e mesëm. Ky rekomandim u pranua nga Komuna dhe, në bashkëpunim me Ministrinë e Arsimit dhe Shkencës dhe Qendrën për Arsim të Mesëm Profesional, u futën profile të reja profesionale.
- Pas diskutimeve të zhvilluara nga KLES për efektet dhe rëndësinë e tranzicionit të drejtë në Komunën e Manastirit dhe në REK „Manastir“, si dhe shqyrtimit të dokumenteve strategjike dhe planifikuese në nivel kombëtar në këtë fushë, u rekomandua përfshirje më e madhe e KLES-it në diskutimet për këtë çështje dhe informim më i gjerë i publikut. Pas kësaj, komuna filloi të organizojë aktivitete publike për këtë temë, ndërsa KLES-i mori rolin e një platforme për përcjelljen e mendimeve dhe qëndrimeve të bashkësisë lokale në nivel kombëtar. Njëkohësisht, ndikimi në nivel kombëtar ushtrohet edhe përmes përfaqësuesit të Komunës në grupet e punës për tranzicionin e drejtë energjetik pranë Ministrisë së Energjetikës, Minierave dhe Burimeve Minerale.
- Pas diskutimit në panel në Komunën e Demir Hisarit, të organizuar nga KLES, gjatë të cilit u diskutua për potencialin turistik të komunës, kjo e fundit, në bashkëpunim me UNDP-në, përgatiti një rubrikë të veçantë në web faqen e saj zyrtare për promovimin e potencialit turistik.¹² Gjithashtu, nga analiza e aktiviteteve të KLES-ve mund të përfundohet se shumica e tyre kanë raportuar aktivitete të iniciuara nga vetë KLES-i, me mbështetjen e ndonjë projekti në zbatim dhe, më rrallë, në mënyrë të pavarur ose me mbështetjen e komunës. Këto aktivitete përfshijnë më së shpeshti forume për përcaktimin e prioritetëve të punës së KLES-it dhe diskutime në panel në nivel lokal, për tema që konsiderohen të rëndësishme për bashkësinë lokale, si për shembull migrimi i të rinjve, puna praktike, tranzicioni i drejtë, roli i ndërmarrjeve sociale, partneritetet

¹² <https://demirhisar.gov.mk/turisticka-ponuda/>

lokale për punësim etj. Ndër aktivitetet e realizuara në mënyrë të pavarur përfshihen mbledhjet e rregullta dhe përgatitja e programeve vjetore të punës.

Me çështjen e nivelit dhe shtrirjes së konsultimeve ndërmjet komunës dhe KLES-it lidhet edhe çështja e financimit të KLES-it. Në fakt, vetë Marrëveshja parasheh që financimi i KLES-it të sigurohet nga mjetet e anëtarëve themelues, sipas marrëveshjes ndërmjet tyre, si dhe përmes donacioneve dhe sponsorizimeve. Në praktikë, mjetet për funksionimin e KLES-it sigurohen kryesisht nga vetëqeverisja lokale, përmes programeve të rregullta të komunës (siç është rasti me KLES Manastir). Financimi mund të sigurohet edhe përmes kategorive të tjera të buxhetit komunal, (si në rastin e KLES Demir Hisar, ku mjetet parashihen në kategorinë e shpenzimeve të reprezentacionit, por në praktikë nuk janë vënë në dispozicion dhe nuk janë shfrytëzuar. Gjithashtu, financimi mund të mbulohej përmes kategorive të tjera buxhetore dhe programeve të vetëqeverisjes lokale, siç dëshmojnë rastet e (KLES Tetovë, KLES Gostivar, KLES Strugë, etj).

Përfaqësuesit e intervistuar të KLES-ve theksojnë se statusi juridik i pazgjidhur i KLES-ve, mungesa e mjeteve financiare dhe mënyra e parregulluar e financimit janë faktorët kryesorë që ndikojnë në pasivizimin dhe mosfunksionimin e tyre. Krahas këtyre faktorëve, ndërgjegjësimi i ulët i bashkësisë për rëndësinë e dialogut social në nivel lokal, kapacitetet deri diku të kufizuara të anëtarëve të KLES-ve, si dhe mungesa e njohurive dhe e zbatimit në praktikë të mandatit dhe rolit të KLES-ve, ndikojnë më tej negativisht në pozicionimin e këtyre organeve në nivel lokal. Gjithashtu, nga intervistat me akterët e tjerë u theksua rëndësia e mbështetjes politike për funksionimin e KLES-ve. Në këtë drejtim, u paraqitën shembuj ku përfshirja e kryetarëve të komunave si anëtarë të KLES-ve kishte kontribuar në rritjen e efektivitetit dhe funksionalitetit të tyre. Megjithatë, disa përfaqësues komunalë nuk ndajnë të njëjtin qëndrim, pasi konsiderojnë se vetë themelimi i KLES-it dhe pjesëmarrja e herëpashershme e kryetarit të komunës në mbledhjet ose aktivitetet e KLES-it shprehin mbështetjen e nevojshme. Gjatë bisedave me përfaqësuesit e KLES-ve dhe akterët e tjerë u paraqitën propozime dhe skenarë të ndryshëm për tejkalimin e kësaj gjendjeje. Ndër të tjera, u propozua të shqyrtohet mundësia e forcimit të statusit juridik të KLES-ve përmes përfshirjes së tyre në statutet e komunave, si dhe aktivizimi i KLES-ve përmes kontributit të anëtarëve të tyre dhe ushtrimit të rolit të tyre këshillimor në organet dhe komisionet komunale. Në këtë drejtim, përfaqësues të caktuar të KLES-ve të përfshirë në projektin „Avancimi i dialogut social në bashkësi“ kanë ndërmarrë tashmë hapa për të shqyrtuar format e mundshme juridike për rregullimin e mandatit dhe të rolit të KLES-ve, me qëllim të sigurimit të qëndrueshmërisë dhe funksionalitetit më të madh të tyre. Gjithashtu, nevoja për forcimin e mbështetjes politike ndaj KLES-ve mund të manifestohet përmes përfshirjes së akterëve politikë në nivel lokal në punën dhe aktivitetet e KLES-ve, pjesëmarrjes së tyre në aktivitetet lokale, si dhe përmes përfshirjes së aktiviteteve të komunës dhe të institucioneve që veprojnë në fushën ekonomiko-sociale në programin e punës së KLES-ve.

Vlen të theksohet se, në krahasim me gjendjen e përshkruar në raportin e mëparshëm për funksionalitetin dhe efektivitetin e KLES-ve në Maqedoninë e Veriut, mund të konstatohet një organizim më i mirë dhe një ndërlidhje më e madhe ndërmjet KLES-ve si strukturë në nivel kombëtar. Përkatësisht, përmes aktiviteteve të rrjetëzimit, shkëmbimeve dhe vizitave, të mundësuar kryesisht në kuadër të projekteve të donatorëve, KLES-të propozojnë krijimin e një strukture të përbashkët të KLES-ve, siç është një union, rrjet ose asociacion i KLES-ve. Më tej, përfaqësuesi i Organizatës së Punëdhënësve të Maqedonisë në KLES Demir Hisar u emërua koordinator i të gjitha KLES-ve, me detyrë për t'i përfaqësuar ato si në Kuvendin e Organizatës së Punëdhënësve të Maqedonisë, ashtu edhe në marrëdhëniet e tjera të KLES-ve në nivel kombëtar. Gjatë periudhës së analizuar, KLES-të kanë ndërmarrë nisma për hartimin e planeve lokale të veprimit për punësim, kanë zhvilluar kapacitete për

krijimin e partneriteteve lokale për punësim dhe kanë shërbyer si platforma për diskutimin e shumë çështjeve thelbësore. KLES-të kanë mbështetur një proces gjithëpërfshirës diskutimesh për Ligjin e ri për Marrëdhëniet e Punës dhe kanë dhënë një kontribut të rëndësishëm edhe në përcaktimin e masave dhe shërbimeve të reja aktive për punësim në kuadër të Planit Operativ. Gjithashtu, duhet theksuar se, falë propozimeve të KLES-ve, në disa komuna janë ndryshuar programe mësimore dhe janë futur profile të reja arsimore.

Gjithashtu, u forcua roli i sektorit civil në mbështetje të dialogut social tripalësh në nivel lokal. Në kuadër të projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi“, u krijua një rrjet joformal i organizatave të shoqërisë civile për të mbështetur KLES-të. Në këtë rrjet bëjnë pjesë QKR - Manastir, Multikultura - Tetovë, Qendra për Zhvillimin e Bashkësisë - Strugë, Asociacioni për Iniciativa Demokratike – Gostivar, Organizata e Grave – Sveti Nikollë dhe Qendra Rajonale për Bashkëpunim „Spektar“ – Kriva Pallankë. Këto organizata të shoqërisë civile kanë forcuar gjithashtu kredibilitetin dhe kapacitetet e tyre për të ndërtuar dhe ruajtur marrëdhënie bashkëpunimi me sindikatat dhe organizatat e punëdhënësve. Gjithashtu, në kuadër të projektit „Forcimi i dialogut social“, u avancua ueb-faqja e KLES-ve, duke e shndërruar atë në një platformë të përbashkët për prezantimin dhe promovimin e KLES-ve dhe të punës së tyre. Në kuadër të këtij projekti u realizuan edhe fushata promovuese, me qëllim të rritjes së ndërgjegjësimit për rëndësinë e këtyre organeve në bashkësinë lokale dhe për rëndësinë e dialogut social.

4.2 PROCESI OPERATIV: MBËSHTETJA TEKNIKE DHE ADMINISTRATIVE DHE BUXHETI I KLES-VE

Funksionimi operativ i KLES-ve rregullohet me Marrëveshjen dhe Rregulloren e punës. Përkatësisht, në Marrëveshje përcaktohen funksionet kryesore të KLES-ve, të cilat përfshijnë, ndër të tjera, sigurimin e mbështetjes administrative dhe teknike dhe garantimin e funksionalitetit të tyre. Këto funksione janë:

- Kryesuesi i KLES-it (shembujt tregojnë se ekzistojnë praktika të ndryshme: në disa raste, këtë funksion e ushtron një përfaqësues i Organizatës së Punëdhënësve të Maqedonisë (OPM), një përfaqësues i sindikatave ose i Komunës, madje edhe vetë kryetari i Komunës).
- Nënkryesuesi, për të cilin gjithashtu ekzistojnë praktika të ndryshme dhe nuk ka një rregull të veçantë që përcakton se cilës palë duhet t'i përkasë.
- Sekretari, person i punësuar në administratën komunale.
- Kryesuesi, ndërsa në mungesë të tij nënkryesuesi, kryejnë këto funksione:
 - përfaqëson KLES-in dhe mbron interesat e tij, si dhe promovon punën e tij;
 - harton dhe dorëzon planin vjetor të punës së KLES-it;
 - zbaton politikën, konkluzionet dhe vendimet e miratuara nga KLES-i;
 - thërret dhe drejton mbledhjet e KLES-it;
 - propozon krijimin e trupave punues dhe emëron koordinatorët e tyre;
 - harton dhe dorëzon raportin vjetor për punën e KLES-it në Këshillin e Komunës së Manastirit dhe para vetë KLES-it;
 - kujdeset për zhvillimin e qëndrueshëm të KLES-it, si dhe
 - kryen edhe detyra të tjera të përcaktuara me këtë Rregullore të punës ose me vendim të KLES-it.
- Nga analiza e Rregullores së punës së KLES-ve mund të konstatohet se detyrat dhe roli i

sekretariatit nuk janë të përcaktuara taksativisht. Megjithatë, këtë funksion zakonisht e ushtron komuna, përmes sekretarit të caktuar të KLES-it. Sekretari i KLES-it ka këto detyra:

- merr pjesë në përgatitjen, komunikimin, organizimin dhe zhvillimin e mbledhjeve të KLES-it;
- kryen punët administrative të nevojshme për funksionimin e KLES-it dhe kujdeset për arkivin e tij;
- merr pjesë në përgatitjen e raportit vjetor për punën e KLES-it;
- paraqet raport çdo tre muaj për progresin dhe punën e KLES-it, të cilin ua përcjell të gjithë anëtarëve të KLES-it.
- jep sugjerime dhe informacione shtesë për temat për të cilat nevojitet arritja e konsensusit lidhur me zgjidhjet dhe aktivitetet;
- kujdeset për zhvillimin e qëndrueshëm të KLES-it, ndjek të gjitha ngjarjet që lidhen me realizimin e objektivave të përbashkëta të partnerëve socialë dhe informon për to kryesuesin e KLES-it, dhe
- kryen edhe detyra të tjera të përcaktuara me këtë Rregullore të punës ose me vendim të KLES-it. Mandati i sekretarit zgjat 4 vjet, njësoj si mandati i anëtarëve të KLES-it.

Në praktikë, mbledhjet e KLES-ve të intervistuar mbahen në ambientet e komunave. Duhet theksuar se, në kuadër të projektit „Forcimi i dialogut social“, të zbatuar nga ONP-ja, KLES-ve në Veles, Kërçovë, Radovish, Resnjë, Strugë dhe Sveti Nikollë u janë vënë në dispozicion hapësira të posaçme për punë, mobilie dhe pajisje teknike. Nga anketa dhe intervistat e realizuara mund të konstatohet se disa KLES janë joaktive, pasi mandatet e anëtarëve nuk janë rinovuar, përkatësisht nuk është kryer nominimi dhe konstituimi i anëtarësisë së re. Shembuj të tillë janë KLES Strugë, KLES Demir Hisar dhe KLES Veles, të cilat aktualisht janë joaktive.

Sipas KLES-ve të anketuara, mbështetja administrative dhe teknike e ofruar nga komunat vlerësohet përgjithësisht si efikase (8/13 KLES), ndërsa 1 KLES e vlerëson atë si shumë efikase), ndërsa për tri KLES, kjo mbështetje konsiderohet pjesërisht efikase, ndërsa një KLES ka deklaruar se ajo nuk është aspak efikase. Mbështetja përfshin kryesisht ndihmën në caktimin e mbledhjeve, përgatitjen e rendit të ditës dhe materialeve, shpërndarjen e informacioneve, hartimin e procesverbaleve, si dhe sigurimin e hapësirave për mbajtjen e mbledhjeve. Si shkaqe të efikasitetit të pjesshëm ose të mungesës së efikasitetit të kësaj mbështetjeje janë përmendur paqartësia lidhur me rolin e Sekretariatit, si dhe pasiviteti i KLES-ve, përkatësisht i anëtarëve të tyre. Në fakt, shumica e KLES-ve joaktive kanë deklaruar se roli i mbështetjes administrative dhe teknike nuk është i qartë.

9 KLES kanë miratuar Rregulloren e punës, ndërsa 4 KLES nuk kanë një Rregullore të miratuar. Për shumicën e KLES-ve jofunksionale, të cilat nuk kanë Rregullore të punës, detyrat administrative dhe teknike janë pjesërisht të qarta ose të paqarta.

Sipas Rregullores së punës, kryesuesi i KLES-it harton dhe propozon planin vjetor të punës, por nuk është përcaktuar në mënyrë të hollësishme procesi i hartimit dhe i planifikimit, dhe as mënyra e pjesëmarrjes së anëtarëve të tjerë në përgatitjen e planit vjetor. Nga rezultatet e anketës rezulton se vetëm dy KLES hartojnë rregullisht plane veprimi për punën e tyre (KLES Manastir dhe KLES Tetovë), ndërsa shtatë KLES-të tjera kanë zhvilluar aktivitete herë pas here edhe pa pasur një plan veprimi. Plot 4 KLES nuk hartojnë plane të tilla, përkatësisht KLES Sveti Nikollë, KLES Kriva Pallankë, KLES Strugë dhe KLES Kavadar. Edhe në këtë rast bëhet fjalë për KLES joaktive ose joefektive, ndërsa në rastin e KLES Kriva Pallankë, për një KLES relativisht të ri. Është e rëndësishme të theksohet se mungesa e një plani të qartë të punës kontribuon, deri në një masë, edhe në pasivizimin e KLES-ve. Në këto rrethana, anëtarët nuk kanë një orientim të përbashkët për punën dhe as objektiva të përbashkëta të përcaktuara, gjë që ndikon në uljen e efektivitetit dhe të motivimit të tyre.

Më tej, konfirmohet se gjatë periudhave kur KLES-të janë mbështetur në punën e tyre nga projektet e zbatuara nga USAID, ONP-ja dhe QKR-Manastir, pothuajse gjithmonë janë hartuar programe pune, madje edhe strategji trevjeçare. Pikërisht forumet për përcaktimin e prioriteteve, të prezantuara në kuadër të projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi“, përbëjnë një instrument për zhvillimin e një procesi të gjerë konsultativ dhe për sigurimin e demokracisë pjesëmarrëse në nivel lokal. Ky instrument, i pilotuar më parë, tashmë është vendosur dhe funksionon, ndaj duhet të shfrytëzohet nga KLES-të si një praktikë e mirë.

Siç u përmend edhe në pjesën e mëparshme të analizës, financimi i KLES-ve, ndonëse është rregulluar me Marrëveshjen dhe Rregulloren e punës, në praktikë mbetet një nga çështjet e pazgjidhura. Është pozitive që një numër i caktuar komunash ndajnë mjete financiare për KLES-të në kuadër të programeve sektoriale ekzistuese të komunës ose nga kategori të tjera të buxhetit komunal. Në disa raste, këto mjete janë simbolike, për shembull 30.000 denarë, ndërsa për KLES të caktuara dhe aktivitetet e tyre ndahen edhe shuma më të larta. I tillë është rasti i realizimit të praktikës verore në Komunën e Manastirit, një iniciativë e KLES-it dhe Universitetit „Shën Klimenti i Ohrit“ – Manastir, për të cilën janë ndarë 500.000 denarë.

Sipas anketës së realizuar, hartimi i përlogaritje buxhetore për planet e veprimit të KLES-ve nuk bëhet në mënyrë të vazhdueshme. Konkretisht, një numër i konsiderueshëm, përkatësisht 6 këshilla nuk përgatisin asnjëherë buxhet për planin e veprimit, ndërsa 7 këshillat e tjera e bëjnë këtë herë pas here (4 këshilla) përkatësisht gjithmonë (3 këshilla), përgadisnin buxhete dhe janë këshillat më aktive. Vetëm komnat e Strumicës dhe Tetovës kanë ndarë mjete financiare për KLES-të gjatë të gjitha viteve që përfshihen në analizë. Në Strumicë, shuma ka qenë 100.000 denarë në vit. Ndërkaq, në shumicën e rasteve, KLES-të nuk kanë burime të tjera financimi. Megjithatë, disa prej tyre kanë theksuar se kanë pasur edhe burime të jashtme financimi, siç janë projektet që i mbështesin KLES-të aktualisht ose i kanë mbështetur në të kaluarën. Një konstatim i përbashkët i shumicës së KLES-ve është se u mungojnë burimet e qëndrueshme financiare për funksionimin e tyre, si dhe mbështetja nga donatorët. Nga ana tjetër, një pjesë e akterëve të intervistuar në nivel kombëtar dhe lokal theksojnë se aktiviteti i KLES-ve ka qenë i dukshëm sa herë që kanë pasur projekte dhe mbështetje nga donatorët.

5. PROCESI I HARTIMIT TË REKOMANDIMEVE DHE DHËNIES SË MENDIMEVE – PENGESAT NË PRAKTIKAT AKTUALE TË PUNËS DHE MASAT PËR PËRMIRËSIMIN E TYRE

Mënyra e thirrjes dhe shpeshtësia e mbajtjes së mbledhjeve të KLES-it rregullohen me Rregulloren e punës. Sipas kësaj Rregulloreje, mbledhjet mbahen sipas nevojës, por së paku një herë në tre muaj. Mbledhjet thirren nga kryesuesi i KLES-it ose me iniciativën e çdo anëtari të KLES-it, si dhe të anëtarëve të jashtëm. Rregullorja e punës përcakton edhe afatin kohor nga njoftimi për mbajtjen e mbledhjes deri në zhvillimin e saj, si dhe dokumentet shoqëruese që duhet të përgatiten, përfshirë rendin e ditës, procesverbalin e mbledhjes së mëparshme dhe materialet e punës.

Në praktikë, shpeshtësia e mbajtjes së mbledhjeve të KLES-ve ndryshon. Numri më i madh i këshillave kanë deklaruar se mbajnë mbledhje një herë në vit (6 KLES), të ndjekur nga 4 KLES që mbledhen çdo tremujor dhe 1 KLES që mban mbledhje çdo muaj, si dhe ka KLES që nuk mbledhen fare, për shkak të mosaktivitetit të tyre. Kështu, KLES Kriva Pallankë ka mbajtur vetëm një mbledhje që nga themelimi e deri më sot, por bëhet fjalë për një këshill të sapothemeluar. Nga 2 mbledhje kanë mbajtur KLES Sveti Nikollë, KLES Kavadar dhe KLES Strumicë, të cilët janë këshilla pasivë, ndërsa këshillat e tjerë kanë mbajtur nga 4 deri në 36 mbledhje. Numrin më të madh të mbledhjeve e ka mbajtur KLES

Kumanovë (36), i ndjekur nga KLES Tetovë, me gjithsej 30 mbledhje. Numri i mbledhjeve pasqyron edhe nivelin e aktivitetit të këtyre këshillave. Nga përshkrimi i aktiviteteve të tyre gjatë periudhës 2019–2025 mund të konstatohet se këto këshilla kanë qenë vërtet më aktive në krahasim me të tjerat. Gjithashtu, ato miratojnë rregullisht plane vjetore të punës, të cilat përbëjnë bazën për veprimtarinë e KLES-ve.

Siç u përmend më herët, shkëmbimi i informacionit bëhet kryesisht përmes dërgimit të materialeve të punës, procesverbaleve dhe dokumenteve të ngjashme nga kryesuesi dhe sekretari i KLES-it te anëtarët. Shkëmbimi i informacionit mund të bëhet edhe me iniciativën e secilit anëtar. Megjithatë, praktika tregon se komunikimi ndërmjet anëtarëve të vetë KLES-ve është në nivel të ulët. Konkretisht, 9 KLES, përkatësisht mbi 68% e tyre, theksojnë se komunikimi është i rrallë, dy deri në tri herë në vit, ose shumë i rrallë, vetëm një herë në vit. Kjo tregon se komunikimi lidhet kryesisht me mbajtjen e mbledhjeve. Në katër KLES-të e tjera, komunikimi është i rregullt dhe zhvillohet çdo muaj (2 KLES), përkatësisht çdo tre muaj (2 KLES).

Rregullorja e punës përcakton edhe mënyrën e zhvillimit të diskutimeve, përkatësisht paraqitjen dhe hapjen e pikave të rendit të ditës, mënyrën dhe kohëzgjatjen e diskutimit, si dhe procedurën e marrjes së vendimeve. Me kërkesë të kryesuesit ose të anëtarëve, për vendimet mund të votohet, por ato mund të miratohen edhe me konsensus. Praktika tregon se të dyja mënyrat e marrjes së vendimeve përdoren pothuajse në të njëjtën masë. Konkretisht, në 7 KLES, votimi është mënyra e vendimmarrjes, ndërsa në gjashtë KLES vendimet merren kryesisht me konsensus. Vendimet e marra me votim konsiderohen të miratuara nëse për to kanë votuar të paktën gjysma e anëtarëve. Ndërkaq, për zgjedhjen e kryesuesit, zëvendëskryesuesit dhe sekretarit kërkohet prania e dy të tretave të anëtarëve, ndërsa zgjidhet kandidati që merr shumicën e votave të anëtarëve të pranishëm. Në përputhje me Rregulloren e punës, anëtarët kanë të drejtë që mendimi i tyre të shënohet veçmas në procesverbal.

Rregullorja e punës përcakton detyrimin e kryesuesit për të dorëzuar raport vjetor mbi punën e tij. Ky raport paraqet një mundësi për të dhënë një pasqyrë të përgjithshme mbi statusin e rekomandimeve, mendimeve dhe propozimeve të dhëna nga KLES-i. Megjithatë, praktika tregon se, në shumicën e KLES-ve, informacionin mbi statusin e rekomandimeve, mendimeve dhe qëndrimeve të dhëna nga KLES-i e paraqet kryesuesi ose sekretari gjatë mbledhjeve të KLES-it. Në 3 KLES, statusi i rekomandimeve dhe mendimeve të dhëna nuk ndiqet fare, ndërsa në KLES-të e tjera, ndjekja bëhet përmes kërkesave me shkrim për informacion ose përmes anëtarëve të KLES-it. Kjo tregon se, ndonëse secili KLES ka të drejtë të përcaktojë mënyrën e vet të ndjekjes së statusit të mendimeve dhe rekomandimeve të dhëna, nuk ekziston një sistem i përcaktuar dhe i miratuar, i saktë dhe gjithëpërfshirës, për ndjekjen e rekomandimeve dhe mendimeve të dhëna, si dhe të efekteve të tyre. Po ashtu, nuk është përcaktuar ndonjë procedurë për rastet kur rekomandimet nuk zbatohen ose zbatohen vetëm pjesërisht.

KLES-të bashkëpunojnë me një sërë akterësh lokalë. Në fakt, një pjesë e këtyre akterëve, të cilët preken drejtpërdrejt nga veprimtaria e KLES-ve, zakonisht janë të përfshirë edhe në vetë KLES-të si anëtarë të jashtëm. KLES-të bashkëpunojnë shpesh me Agjencinë e Punësimit, përkatësisht me qendrat lokale të punësimit, organizatat e shoqërisë civile në nivel lokal dhe kombëtar, institucionet arsimore, si dhe qendrat e arsimit të mesëm profesional. Bashkëpunimi me organizatat ndërkombëtare dhe donatorët zhvillohet herë pas here, ndërsa me Këshillin Ekonomiko-Social (KES) në nivel kombëtar, bashkëpunimi është shumë i rrallë. Një shembull pozitiv i bashkëpunimit me organizatat e shoqërisë civile është projekti „Avancimi i dialogut social në bashkësi“, i zbatuar nga QKR – Manastir, në bashkëpunim me një rrjet prej edhe gjashtë organizatash partnere. Këto organizata janë të përfaqësuara në KLES si anëtar të jashtëm ose iniciojnë bashkëpunime dhe organizojnë aktivitete të përbashkëta me përfshirjen e KLES-ve. Aktivitetet më të shpeshta janë organizimi i panel diskutimeve dhe i debateve për çështje me rëndësi për bashkësitë lokale. Gjithashtu, projekti „Forcimi i dialogut social“, i zbatuar nga ONP-ja, përbën një

shembull të bashkëpunimit të suksesshëm me një organizatë ndërkombëtare. Në kuadër të këtij projekti, përveç mbështetjes për themelimin dhe funksionimin e KLES-ve, është ofruar mbështetje edhe për zgjidhjen e problemeve konkrete në bashkësi, siç është themelimi i një qendre për start-up, me qëllim mbështetjen e punësimit të të rinjve. KLES Kumanovë është shembull i bashkëpunimit me institucionet kombëtare, konkretisht me Qeverinë, në trajtimin e çështjeve ekonomike. Ndërkaq, KLES Tetovë është shembull i bashkëpunimit me Ministrinë e Arsimit dhe shkollat e mesme profesionale të qytetit, me qëllim të futjes së profileve të reja arsimore.

Sipas Marrëveshjes, KLES-të shqyrtojnë çështjet që hyjnë në fushëveprimin e tyre dhe që janë paraparë për shqyrtim në mbledhjet e Këshillit të komunës, duke dhënë mendime, propozime dhe rekomandime për to. Brenda 30 ditëve, Këshilli i komunës, përkatësisht kryetari i komunës, duhet ta informojë KLES-in për statusin e mendimit të dhënë ose për vendimet e marra. Megjithatë, Marrëveshja nuk përmban ndonjë dispozitë që e obligon komunën ta informojë dhe ta konsultojë KLES-in për çështjet që hyjnë në fushëveprimin e tij. Për këtë arsye, në praktikë, KLES-të rrallë marrin kërkesa për këshillim ose dhënie të mendimeve. Konkretisht, 6 KLES nuk marrin asnjëherë kërkesa të tilla, ndërsa 2 KLES të tjera i marrin ato shumë rrallë, një deri në dy herë në vit. Në KLES-të e tjera, kërkesa të tilla paraqiten një herë në tremujor. Pas pranimit të kërkesave, KLES-të mbledhen sipas dinamikës së tyre të rregullt, përveç rasteve kur kërkohet reagim urgjent dhe dhënie e një mendimi. Megjithatë, gjatë analizës nuk u evidentua ndonjë rast konkret i tillë. Megjithatë, praktika tregon se KLES-të ndonjëherë nuk konsultohen fare për çështjet që hyjnë në fushëveprimin e tyre. Nga ana tjetër, edhe vetë KLES-të nuk e shfrytëzojnë sa duhet mundësinë për të dhënë mendime dhe propozime lidhur me këto çështje.

Sipas Rregullores së punës, KLES-të mund të iniciojnë debate dhe të japin mendime ose rekomandime edhe kur kjo nuk u kërkohet shprehimisht, nëse bëhet fjalë për çështje që hyjnë në fushëveprimin e tyre. Veprimi proaktiv i KLES-ve vërehet në rastet kur projektet e jashtme, që bashkëpunojnë me KLES-të, shërbejnë si nxitës për hapjen e diskutimeve të rëndësishme në bashkësinë lokale. Ka shembuj të veprimit të tillë proaktiv, të cilët kanë rezultuar në formulimin e rekomandimeve publike. Megjithatë, jo gjithmonë mund të thuhet se këto rekomandime i përcillen zyrtarisht nga KLES-të, këshillit të komunës, kryetarit të komunës, institucioneve përkatëse apo edhe institucioneve në nivel kombëtar. Në vijim paraqiten disa shembuj të tillë:

- Në KLES Kumanovë, pas diskutimeve me përfaqësuesit e industrisë së mishit, është iniciuar një bisedë me kryetarin e komunës lidhur me kuotat për importin e mishit të derrit. Pasi u konstatua se kjo çështje tejkalon kompetencat e vetëqeverisjes lokale, KLES-i organizoi një takim me zëvendëskryeministrin për çështje ekonomike. Një ndërhyrje e ngjashme nga ana e KLES-it është ndërmarrë edhe lidhur me krizën në industrinë e këpucëve, me ç'rast është iniciuar një takim me kryeministrin, me qëllim të gjetjes së një zgjidhjeje sistemike.
- Një shembull tjetër është KLES Demir Hisar, i cili, me iniciativën e vet, iu bashkua debatit për tranzicionin e drejtë në Komunën e Manastirit dhe në REK „Manastir“, ndonëse fillimisht përfshirja e tij nuk ishte paraparë. Duke qenë se disa biznese në rajonin e Demir Hisarit mund të preken nga pasojat e mundshme të zvogëlimit të numrit të vendeve të punës dhe të vëllimit të veprimtarisë së REK „Manastir“, KLES Demir Hisar mori iniciativën për t'iu bashkuar debatit për tranzicionin e drejtë në rajon.
- Më tej, gjatë panelit të organizuar nga KLES-i, u diskutua çështja e infrastrukturës së komunikacionit në Komunën e Manastirit. Një nga kërkesat e parashtruara para vetëqeverisjes lokale ishte ndërtimi i shtigjeve për biçikleta, me qëllim të promovimit të mënyrave alternative të transportit. Komuna e përfshiu këtë rekomandim në programin e saj dhe filloi ndërtimin e shtigjeve për biçikleta sipas një plani të hartuar paraprakisht.

6. ANËTARËSIMI DHE PËRBËRJA E KLES-ve

Marrëveshja përcakton përbërjen e KLES-it si organ i dialogut social tripalësh në nivel lokal, në të cilin përfaqësohen komuna dhe partnerët socialë, përkatësisht sindikatat përfaqësuese (Lidhja e Sindikatave të Maqedonisë dhe Konfederata e Sindikatave të Lira), si dhe organizatat e punëdhënësve (Organizata e Punëdhënësve të Maqedonisë dhe Konfederata e Biznesit të Maqedonisë). Përveç anëtarëve të rregullt, në përputhje me Marrëveshjen, në punën e KLES-it mund të marrin pjesë edhe anëtarë të jashtëm, si përfaqësues të institucioneve arsimore, qendrave të punësimit, universiteteve, qendrave të arsimit profesional, organizatave të shoqërisë civile etj.

Numri i anëtarëve nuk është përcaktuar me Marrëveshje, por në KLES-të e shqyrtuara ai varion nga 8 deri në 12 anëtarë. Gjatë përcaktimit të numrit të anëtarëve, çdo KLES duhet ta respektojë detyrimisht parimin e përfaqësimit të barabartë të të tri palëve në përbërjen e tij, Megjithatë, në praktikë, ky parim nuk respektohet gjithmonë. Disa KLES e zbatojnë këtë parim dhe kanë numër të barabartë anëtarësh nga secila palë, për shembull, nga tre përfaqësues për secilën palë, siç është rasti me KLES Demir Hisar, KLES Kumanovë dhe KLES Kavadar. KLES të tjera, në përcaktimin e përbërjes së tyre, udhëhiqen kryesisht nga interesimi i palëve për të marrë pjesë dhe nga mundësitë e kapacitetet e tyre për të emëruar anëtarë që mund të kontribuojnë në mënyrë aktive. Për shembull, në KLES Tetovë ka pesë përfaqësues nga vetëqeverisja lokale, ndërsa sindikatat dhe punëdhënësit kanë nga një përfaqësues secila. Po ashtu, në KLES Gostivar ka pesë përfaqësues nga sindikatat, dy nga vetëqeverisja lokale dhe tre nga organizata e punëdhënësve. Sipas Marrëveshjes, secili partner i emëron anëtarët në përputhje me rregullat dhe procedurat e veta të brendshme.

Dallimet e konstatuara ndërmjet rregullave të përcaktuara në Marrëveshjen e themelimit dhe praktikës, si dhe mospërputhjet lidhur me dokumentet e miratuara të KLES-it, funksionalitetin e tij dhe mungesën e informacionit për aktivitetet e realizuara, si në periudhën aktuale, ashtu edhe në periudhën paraprake të shqyrtuar në këtë analizë, mund të jenë pasojë e mungesës së kujtesës institucionale në komuna. Kjo mund të lidhet edhe me ndryshimin e personave që kanë qenë drejtpërdrejt të përfshirë në themelimin e KLES-it, por që tashmë nuk janë më pjesë e administratës komunale.

Sipas Marrëveshjes, KLES-i mund të krijojë komisione të brendshme dhe trupa punues për çështje të caktuara që hyjnë në fushëveprimin e tij. Kjo dispozitë është pasqyruar edhe në Rregulloren e punës. Ndër KLES-të e analizuara, një shembull i tillë është KLES Kumanovë, i cili ka themeluar Komisionin për Zhvillim Ekonomik Lokal, të përqendruar në çështjet që lidhen me ekonominë, e më vonë edhe trupin punues Forumi i Grave Sipërmarrëse, me qëllim të fuqizimit dhe mbështetjes së sipërmarrjes së grave.

Një çështje shumë e rëndësishme për funksionalitetin dhe efektivitetin e KLES-it është përkushtimi i anëtarëve. Nga analiza mund të përfundohet se përkushtimi i tyre është i pjesshëm, çka tregon nevojën për proaktivitet më të madh të anëtarëve, mbajtjen e rregullt të mbledhjeve, zbatimin e vazhdueshëm të detyrave të caktuara, ndërmarrjen e iniciativave dhe shprehjen e interesimit për të kontribuar në punën e KLES-it. Sipas anketës së realizuar, përfaqësuesit e vetëqeverisjes lokale vlerësohen kryesisht si pjesërisht të përkushtuar dhe, në më pak raste, si shumë të përkushtuar. Edhe përfaqësuesit e organizatave të punëdhënësve vlerësohen si pjesërisht të përkushtuar, por ka edhe KLES ku konsiderohet se këta përfaqësues nuk janë të përkushtuar. Përfaqësuesit e sindikatave gjithashtu vlerësohen si pjesërisht të përkushtuar, megjithatë, në një numër të caktuar KLES-ve konsiderohet se ata nuk janë të përkushtuar.

Besimi i ndërsjellë ndërmjet anëtarëve të KLES-it është në nivel mesatar. Arsyet për këtë rezultat

mund të kërkohej të komunikimi relativisht i rrallë ndërmjet anëtarëve, mungesa e një orientimi të përbashkët strategjik dhe mungesa e mbështetjes për funksionimin e KLES-it. Duke pasur parasysh se koha është një faktor i rëndësishëm në ndërtimin e besimit, bëhet e qartë se, për shkak të mbledhjeve dhe komunikimit të rrallë, anëtarët kalojnë pak kohë së bashku, gjë që duket se nuk mjafton për të krijuar besimin e nevojshëm. Duhet theksuar se një nga faktorët që kontribuojnë në rritjen e nivelit të besimit janë pikërisht aktivitetet për rrjetëzim dhe konferencat, të cilat gjatë periudhës së hartimit të kësaj analize janë organizuar rregullisht në kuadër të projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi”. Nëpërmjet këtyre aktiviteteve krijohet hapësirë për diskutim të përbashkët, shkëmbim të qëndrimeve dhe mendimeve, hartim të propozimeve të përbashkëta dhe ndërtim të qëndrimeve të përbashkëta, si ndërmjet anëtarëve të të njëjtit KLES, ashtu edhe ndërmjet KLES-ve të komunave të ndryshme. Këto aktivitete kontribuojnë në rritjen e nivelit të besimit ndërmjet anëtarëve. Sa i përket kapacitetit teknik, nga i cili gjithashtu varen efektiviteti dhe funksionaliteti i KLES-it, fillimisht është veçanërisht e rëndësishme që, nëpërmjet zbatimit të procedurave të brendshme për nominimin dhe përzgjedhjen, të propozohen anëtarë që kanë kapacitetin për të kontribuar në dialogun social në nivel lokal. Nga ana e vetëqeverisjes lokale, zakonisht propozohen persona që drejojnë sektorë të lidhur me fushëveprimin e KLES-it, siç janë drejtuesit ose përfaqësuesit e sektorit për zhvillim ekonomik lokal. Shpesh, në përbërjen e KLES-it përfshihen edhe kryetarët e komunave, siç është rasti me Komunën e Kumanovës, përbërjen e mëparshme të KLES-it të Manastirit ose KLES-in e Sveti Nikollës. Në këtë mënyrë dëshmohet mbështetja politike dhe sigurohet efikasitet më i madh në punën e KLES-it, veçanërisht në marrjen dhe procedimin e shpejtë të vendimeve.

Gjithashtu, si përfaqësues të komunës në KLES bëjnë pjesë edhe anëtarë të këshillit të komunës, siç është rasti me KLES Demir Hisar, KLES Veles dhe KLES Manastir. Pritshmëria nga kjo mënyrë e përfshirjes së anëtarëve është të sigurohet komunikim i pandërprerë ndërmjet KLES-it dhe këshillit të komunës, si dhe të arrihen rregullsia, koordinimi dhe dhënia në kohë e mendimeve dhe rekomandimeve, si dhe vendimarrja lidhur me to. Megjithatë, sipas intervistave të realizuara, ka raste kur pikërisht përfaqësuesit e këshillit komunal nuk janë bashkëpunues dhe mbeten joaktivë, duke mos kontribuar në ruajtjen e një marrëdhënieje funksionale ndërmjet KLES-it dhe Këshillit të Komunës. Sipas anketës, kapaciteti teknik i anëtarëve vlerësohet në nivel mesatar, i cili duhet të jetë i mjaftueshëm për të siguruar funksionalitetin dhe efektivitetin bazë të KLES-it. Ky nivel tregon se anëtarët marrin pjesë në dialogun social lokal brenda kufijve të kapaciteteve dhe njohurive të tyre, megjithëse ekziston hapësirë për përmirësimin e kësaj pjesëmarrjeje, si nëpërmjet forcimit të ekspertizës së tyre teknike në fushat që përfaqësojnë, ashtu edhe nëpërmjet zhvillimit të kapaciteteve për dialog, komunikim dhe pjesëmarrje në proceset e vendimarrjes. Në këtë kontekst, duhet theksuar se, me mbështetjen e projekteve të përmendura më sipër, janë organizuar një sërë trajnimesh, punëtorish dhe vizitash studimore me qëllim të forcimit të kapaciteteve për pjesëmarrje në dialogun social në nivel lokal, përfshirje në proceset e vendimarrjes, si dhe trajtimin e temave të ndryshme që lidhen me punësimin, ekonominë dhe funksionimin tripalësh. Është veçanërisht e rëndësishme të theksohet mbështetja e ofruar nëpërmjet projektit „Forcimi i dialogut social”, në kuadër të të cilit janë realizuar analiza për vlerësimin e gjendjes së tregut të punës në 12 komuna dhe është ofruar mbështetje profesionale për krijimin e konceptit të partneriteteve lokale për punësim. Po ashtu, nëpërmjet projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi”, përveç kontributit në forcimin e kapaciteteve të partnerëve socialë, është punuar edhe në zhvillimin e kapaciteteve të organizatave të shoqërisë civile partnere të projektit, me qëllim që ato ta kuptojnë dialogun social, të jenë në gjendje të kontribuojnë në bashkësitë e tyre dhe të mbështesin KLES-të.

7. NDIKIMI I REKOMANDIMEVE, KËSHILLAVE DHE MENDIMEVE TË KLES-ve

Në analizën e deritanishme, çështja e ndikimit të rekomandimeve, këshillave dhe mendimeve të KLES-it është trajtuar herë pas here, ndërsa në këtë pjesë do të paraqitet një pasqyrë e strukturuar e këtij ndikimi.

Nga analiza rezulton se shumica e KLES-ve kanë marrë pjesë aktivisht në përgatitjen e dokumenteve të ndryshme lokale, strategjive dhe planeve, duke pasur mundësinë që gjatë këtij procesi të përfshijnë qëndrimet dhe mendimet e tyre. Si shembuj të tillë mund të veçohen pjesëmarrja e KLES Tetovë, KLES Kumanovë dhe KLES Manastir në hartimin e strategjive lokale për zhvillim ekonomik. Gjithashtu, KLES-të janë konsultuar nga komunat, rregullisht ose herë pas here, edhe gjatë përgatitjes së programeve vjetore. Në këtë drejtim, mbizotëron konstatimi se rekomandimet, qëndrimet dhe mendimet e dhëna nga KLES-të janë pranuar pjesërisht.

Një shembull pozitiv i ndikimit në politikat lokale janë analizat e kryera për vlerësimin e gjendjes së tregut të punës, të realizuara në 12 komuna me mbështetjen e ekspertëve dhe në bashkëpunim me KLES-të, në kuadër të projektit „Forcimi i dialogut social”. Këto vlerësime shërbejnë më tej si bazë për hartimin e planeve lokale të veprimit për tregun e punës, siç u theksua se janë përgatitur nga KLES-të në komunat e Strumicës dhe Kumanovës. Gjithashtu, me mbështetjen e ONP-së, KLES-të kanë marrë pjesë si bashkëpunëtorë lokalë në organizimin dhe zhvillimin e debateve publike rajonale për projektligjin e ri për Marrëdhëniet e Punës. Në kuadër të këtij projekti, KLES-të kanë shërbyer si platformë për futjen e shërbimeve dhe masave të reja në kuadër të Planit Operativ.

Aktivizimi i bashkësive në rajonin e Pellagonisë lidhur me çështjen e tranzicionit të drejtë kontribuoi në krijimin e mbështetjes nga bashkësia, me qëllim pjesëmarrjen në hartimin dhe miratimin e politikave në përputhje me parimet e tranzicionit të drejtë. Vetëqeverisja lokale, nëpërmjet KLES-it, organizoi ngjarje publike në të cilat një rreth më i gjerë i palëve të interesuara nga bashkësia lokale patën mundësinë të informoheshin për tranzicionin e drejtë dhe planet që lidhen me këtë çështje, por njëkohësisht edhe t'i shprehnin kërkesat e tyre. Procesi lidhur me këtë çështje tregoi gjithashtu se pikërisht KLES-të mund të shërbejnë si platforma të besueshme për bashkimin në nivel lokal dhe më pas edhe në nivel rajonal, përmes të cilave mendimi i bashkësisë më të gjerë përcillet te institucionet kombëtare, në mënyrë që të merret në konsideratë.

Shembujt e krijimit të partneriteteve lokale janë kryesisht të dukshëm përmes mbështetjes së ofruar në kuadër të projektit „Forcimi i dialogut social”, përmes të cilit 12 KLES u përfshinë në një program mentorimi, trajnimit dhe mbështetje për të kuptuar konceptin e partneriteteve lokale për punësim. Më pas, bazuar në një proces përzgjedhjeje të përcaktuar paraprakisht, 4 KLES-ve iu dha mundësia që, në bazë të analizës paraprake të nevojave lokale, të propozonin projekte për punësim në nivel lokal. Një histori suksesi nga ky proces është projekti „Qendra për Start-up të Biznesit” i KLES-it të Manastirit, në kuadër të të cilit u realizuan programe mentorimi, u punësuan të rinj dhe u hapën firma start-up. Më konkretisht, u realizuan 35 punësime, ndërsa përmes programit të trajnimit dhe mentorimit për start-up u zhvilluan 22 ide biznesi dhe u krijuan/formalizuan 8 biznese start-up. Në kuadër të programit të avancuar për aftësi në TIK u përfshinë 30 pjesëmarrës, 185 punëkërkues vizituan panairin e karrierës, ndërsa në të njëjtin panair u prezantuan 20 kompani. Me ndërmjetësimin e ONP-së, koncepti i partneriteteve lokale për punësim u përfshi në Planin Kombëtar Operativ të Punësimit për vitin 2020.

Konstatim i përbashkët i të gjitha KLES-ve të përfshira në analizë është se ekzistojnë shembuj pozitivë që dëshmojnë ndikimin e KLES-ve në proceset e hartimit të politikave dhe strategjive, në

mobilizimin e bashkësisë drejt ndryshimeve të politikave, si dhe në krijimin e partneriteteve lokale. Megjithatë, pjesa më e madhe e KLES-ve nuk arrijnë ta ushtrojnë këtë ndikim, për çka edhe vetë kanë deklaruar se ndikimi i tyre është i vogël ose i moderuar.

8. PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME

Statusi i KLES vazhdon të mbetet i parregulluar me ligj.

Gjatë viteve të përfshira në analizë, dialogu social në Republikën e Maqedonisë së Veriut ka kaluar nëpër faza të ndryshme, si në nivel kombëtar, ashtu edhe në nivel lokal. Ndërsa korniza ligjore mbetet përgjithësisht e pandryshuar sa i përket dialogut social në nivel kombëtar, në nivel lokal **ende nuk ekziston rregullim ligjor për KLES-të**, e as ndonjë formë tjetër përmes së cilës do të kontribuohet në forcimin e statusit dhe rolit të tyre. Analiza tregoi se gjatë viteve të fundit, KLES-të kanë arritur të mbijetojnë, megjithëse me dinamikë dhe shtrirje programore të ndryshme. Njëkohësisht, pas vitit 2019 janë krijuar edhe KLES të reja, gjë që dëshmon se në nivel lokal është njohur nevoja për organe të tilla, përmes të cilave do të realizohet dialogu trepalësh.

Funksioni këshillimor i këtyre organeve është i rregulluar me Marrëveshjen trepalëshe për themelimin dhe Rregulloren e punës së KLES-ve, ku detyrimet ndërmjet themeluesve lidhur me veprimtarinë programore dhe qëndrueshmërinë e këtyre organeve janë ndarë në mënyrë relativisht të barabartë. Në të njëjtat dokumente është përfshirë edhe parimi i përfaqësimit të barabartë, në bazë të të cilit janë formuar KLES-të. Megjithatë, nga të dhënat e mbledhura rezultoi se në përbërjen aktuale të disa këshillave ky parim nuk respektohet, para së gjithash për shkak të nominimit jo në kohë të përfaqësuesve ose të mosripërtëritjes së anëtarësisë nga ana e anëtarëve të KLES-ve. Pavarësisht dispozitave të qarta për rolin dhe funksionin e KLES-ve, praktika tregon se konsultimet kanë qenë të parregullta, ndërsa zbatimi i rekomandimeve dhe këshillave të dhëna ka qenë i pjesshëm. Prandaj, del në pah nevoja për forcimin e mëtejshëm të statusit të KLES-ve, me qëllim angazhimin e tyre të vazhdueshëm në funksion të një dialogu social efektiv në nivel lokal.

Rekomandime:

- Të mbështeten KLES-të në proceset e forcimit të statusit të tyre ligjor, përmes sigurimit të burimeve dhe krijimit të një platforme për diskutim dhe gjetjen e zgjidhjeve.
- Të shqyrtohen mundësitë për rregullimin e KLES-ve si organe këshillimore në kuadër të Statutit të Komunës, sipas shembullit të organeve të ngjashme këshillimore.
- Të shqyrtohen mundësi të tjera për forcimin e ndikimit të KLES-ve në punën e Komunës dhe të Këshillit të Komunës, përmes përfshirjes së drejtpërdrejtë të anëtarëve të KLES-ve në komisione dhe organe pune.
- Të sigurohet mbështetje për KLES-të për mbajtjen e një seance, në të cilën do të diskutohet zbatimi konsekuent i parimit të përfaqësimit të barabartë dhe përfaqësimit adekuat të partnerëve socialë në përbërjen e KLES-ve.

Qëndrueshmëria financiare – sfidë kyçe

Financimi i funksionimit dhe i aktiviteteve të KLES-ve mbetet një sfidë kyçe. Praktika tregon modele të ndarjes së herëpashershme të mjeteve financiare nga ana e komunave për funksionimin dhe aktivitetet e KLES-ve, me shembuj të rrallë të financimit të vazhdueshëm ndër vite. Edhe në rastet kur janë ndarë mjete financiare, shembujt tregojnë se një pjesë e madhe e tyre nuk janë vënë realisht në

dispozicion të KLES-ve. Gjithashtu, ka edhe raste kur KLES-të nuk janë financuar fare nga komunat. Megjithatë pritshmëritë janë që komunat të sigurojnë qëndrueshmërinë financiare të këtyre organeve, megjithatë nuk duhet harruar se Marrëveshja për themelimin parashikon që mjetet për themelimin dhe punën e KLES-ve sigurohen nga të gjithë anëtarët, në përputhje me mundësitë e tyre dhe në bazë të marrëveshjes së ndërsjellë. Gjithashtu, projektet e jashtme kontribuojnë në funksionimin e KLES-ve përmes mbështetjes financiare për ngritjen e kapaciteteve dhe organizimin e ngjarjeve, si dhe në mënyrë të tërthortë, përmes përfshirjes në trajnime, shkëmbime, vizita studimore etj.

Rekomandime:

- Të promovohen praktikat e mira të financimit të vazhdueshëm të KLES-ve nga ana e komunave, përmes ndarjes së mjeteve financiare për këtë qëllim.
- Të forcohet integrimi i aktiviteteve të KLES-ve në programet sektoriale të komunës, si dhe financimi i tyre, për shembull, në kuadër të sektorit për zhvillim ekonomik lokal, sektorit të arsimit etj.
- KLES-të të hartojnë rregullisht projeksione buxhetore për shpenzimet dhe të ardhurat e planifikuara.

Planifikimi i parregullt dhe mungesa e një vizioni të përbashkët të anëtarësisë

Luhatjet në funksionimin e KLES-ve, përveç statusit të pazgjidhur dhe financimit të pamjaftueshëm, në një masë të caktuar, i atribuohen edhe planifikimit të parregullt vjetor dhe mungesës së një vizioni të përbashkët vjetor, e aq më tepër strategjik, nga ana e anëtarësisë së KLES-ve. Në kushte të tilla, anëtarët mbeten pasivë, pa një agjendë të përbashkët pune dhe pa ndonjë nevojë konkrete për t'u mbledhur dhe për t'u angazhuar. Prandaj, është veçanërisht e rëndësishme që të ekzistojnë qëndrime të harmonizuara lidhur me rëndësinë e KLES-ve, si dhe pritshmëri dhe detyrime të përbashkëta, me qëllim që KLES-të të mbeten aktive gjatë gjithë vitit.

Rekomandime:

- Organizimi i rregullt i forumeve për përcaktimin e prioritetëve të punës së KLES-ve, sipas metodologjisë tashmë të vendosur.
- Forcimi i ndjenjës së përgjegjësisë dhe përkatësisë ndaj programit vjetor të punës së KLES-ve nga ana e anëtarëve, përmes rregullimit të procesit të hartimit të programit vjetor të KLES-ve me një nen të veçantë në Rregulloren e punës dhe përcaktimit të detyrimit për pjesëmarrjen e secilit anëtar të KLES-ve në këtë proces.
- Forcimi i kujtesës institucionale përmes mbajtjes së rregullt të arkivit dhe sigurimit të vazhdimësisë dhe ndjekjes së aktiviteteve të KLES-ve nga një përbërje në tjetrën.

Mbështetja e jashtme – faktor i rëndësishëm për qëndrueshmërinë dhe zhvillimin e KLES-ve

Duke u nisur nga analiza e secilit KLES veç e veç, mund të përfundohet se themelimi, por edhe zhvillimi i mëtejshëm, funksionimi dhe efektiviteti i tyre, në masë të madhe lidhen me praninë e projekteve dhe akterëve të jashtëm (si organizatat ndërkombëtare dhe organizatat vendore të shoqërisë civile) në këto procese. Periudhat pa mbështetje të jashtme, në përgjithësi, kanë qenë periudha pasiviteti për KLES-të dhe janë karakterizuar nga mungesa e mjeteve financiare, mungesa e motivimit të anëtarësisë, mungesa e kujtesës institucionale dhe interesi i pamjaftueshëm për shfrytëzimin e KLES-ve si një instrument i dobishëm për dialogun social në nivel lokal.

Mbështetja e jashtme për funksionimin dhe efektivitetin e KLES-ve rezulton të jetë një faktor i rëndësishëm në lehtësimin e punës së tyre, krijimin e rrjeteve të bashkëpunimit dhe angazhimin e bashkësisë më të gjerë në veprimtarinë e këtyre organeve. Konkretisht, një pjesë e madhe e KLES-ve i hartojnë planet e tyre të veprimit dhe strategjitë pikërisht përmes mbështetjes së projekteve. Përveç lehtësimit të dialogut social në nivel lokal, projektet dhe akterët e jashtëm kanë mundësuar mbështetje të konsiderueshme financiare për programet e KLES-ve, përmes organizimit të forumeve, diskutimeve në panel, analizave për vlerësimin e gjendjes së tregut të punës, hartimit të planeve lokale të veprimit për punësim, trajnimeve, punëtorive, vizitave studimore dhe aktiviteteve për krijimin e rrjeteve të bashkëpunimit. Kjo mbështetje programore ka kontribuar në forcimin e dialogut lokal dhe atij trepalësh për çështje të rëndësishme, si arsimi, punësimi i të rinjve, migrimi, tranzicioni i drejtë, infrastruktura, komunikacioni etj.

Rekomandime:

- Të identifikohen mundësitë për vazhdimin dhe forcimin e mbështetjes së jashtme, me fokus në mentorimin e KLES-ve, me qëllim zhvillimin e tyre si platforma lokale për dialog më të gjerë social, përmes pjesëmarrjes aktive të bashkësisë.
- Me mbështetjen e projekteve të jashtme, të zhvillohen modele për qëndrueshmërinë e KLES-ve, me qëllim forcimin e funksionimit të tyre edhe pas përfundimit të periudhës së mbështetjes nga donatorët.
- Të vazhdohet dhe të forcohet bashkëpunimi me organizatat e shoqërisë civile në procesin e ndërtimit të dialogut social në bashkësitë lokale.

Të kuptuarit e dialogut social është përforcuar, por nevojitet mbështetje afatgjatë për zbatimin e tij në praktikë.

Analiza tregoi se gjatë viteve të fundit janë realizuar aktivitete të shumta për forcimin e kapaciteteve të partnerëve të përfshirë në dialogun trepalësh. Janë organizuar trajnime të shumta që kanë synuar zhvillimin e aftësive për pjesëmarrje në dialogun social dhe në proceset e vendimmarrjes, si dhe aktivitete edukative lidhur me kuptimin e dialogut social, forcimin e zbatimit të tij në bashkësi dhe tema të tjera me interes për anëtarësinë e KLES-ve, në përputhje me kërkesat e kontekstit dhe ndryshimet e shkaktuara nga proceset e integritetit në BE. Ndërsa, nga njëra anë, vërehet një rritje e dukshme e të kuptuarit të dialogut social dhe, rrjedhimisht, e rolit të partnerëve në këtë proces, nga ana tjetër, zbatimi i tij në praktikë mbetet në nivel më të ulët. Kjo gjendje është rezultat i një sërë faktorësh që ndikojnë në funksionimin e përgjithshëm të KLES-ve, ndër të cilët janë mungesa e konsultimeve, pranimi i pjesshëm i rekomandimeve, si dhe klima e përgjithshme politike dhe mbështetja për veprimtarinë e KLES-ve.

Rekomandime:

- Të sigurohet zhvillimi i mëtijshëm i kapaciteteve të KLES-ve për ushtrimin e dialogut social, përmes mbështetjes së iniciativave dhe negociatave ndërmjet partnerëve në dialog.
- Të vazhdohet praktika e hartimit të analizave për vlerësimin e gjendjes së tregut të punës në nivel lokal dhe të mbështeten programe përmes të cilave do të krijohen partneritete lokale për punësim.

Ndikimi në zhvillimin lokal dhe në hartimin e politikave mbetet i pjesshëm

Ndikimi i ushtruar nga KLES-të gjatë periudhës së kaluar ndryshon nga një komunë në tjetrën. Megjithatë praktika nuk dëshmon se KLES-të kanë statusin e akterëve dhe partnerëve të domosdoshëm në zhvillimin

lokal, nga ana tjetër, mund të evidentohen raste në të cilat veprimtaria e KLES-ve ka qenë një pikë kthese vendimtare, duke nxitur vëmendje më të madhe ose trajtim pozitiv të çështjeve të caktuara lokale. Ndikimi i realizuar është vërejtur në hartimin e politikave lokale të punësimit, në politikat lokale për mbështetjen e klimës së biznesit, në pilotimin e partneriteteve për punësim, si dhe në angazhimin e bashkësisë më të gjerë në procesin e tranzicionit të drejtë. Ndërsa disa prej këtyre shembujve janë ende aktualë (siç është, për shembull, tranzicioni i drejtë), dhe ndikimi i KLES-ve mund të vlerësohet edhe në të ardhmen, në raste të tjera vërehet mungesa e qëndrueshmërisë së ndërhyrjeve, për shkak të mungesës së vazhdimësisë në politikat kombëtare dhe lokale, si dhe të mungesës së një konsensusi dhe strategjie më të gjerë lokale (për shembull, partneritetet lokale për punësim).

Rekomandime:

- Të promovohen praktikat e mira dhe shembujt e ndikimit të KLES-ve në politikat lokale dhe në zhvillimin ekonomik lokal.
- Të rivendoset funksionimi i faqes së internetit të KLES-ve, të sigurohet mirëmbajtja dhe përditësimi i saj i rregullt, si dhe të krijohen rubrika të reja për promovimin e punës së KLES-ve dhe mundësimin e pjesëmarrjes digjitale të bashkësisë më të gjerë në veprimtarinë e tyre, përmes paraqitjes së propozimeve dhe sugjerimeve.
- Të vendoset një lidhje e drejtpërdrejtë për shkëmbimin e informacionit dhe të mendimeve me Këshillat e Komunave, si dhe të sigurohet angazhimi aktiv i kryesuesit të Këshillit dhe i këshilltarëve në iniciativat e KLES-ve.

Botues:

Qendra Kulturore Rinore – Manastir
Rr. Car Samoil nr. 29, 7000 Manastir

Për botuesin:

Zlatko Talevski

Autore:

Elizabeta Markovska Spasenoska

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Muamet Sallmani

Dizajni dhe printimi:

Grafo Prom

Manastir, 2026

Ky raport është hartuar në përputhje me metodologjinë e Organizatës Ndërkombëtare të Punës (ONP). ONP-ja ka dhënë kontributin e saj teknik në hartimin e raportit, duke u mbështetur në përvojën e saj shumëvjeçare në promovimin dhe forcimin e dialogut social në nivel kombëtar dhe lokal, si dhe në krijimin, revitalizimin, ngritjen e kapaciteteve dhe mbështetjen e këshillave lokale ekonomiko-socialë në Republikën e Maqedonisë së Veriut. Gjetjet, qëndrimet, mendimet dhe rekomandimet e paraqitura në këtë raport i përkasin autorit dhe nuk pasqyrojnë qëndrimet, mendimet apo politikat e ONP-së.

Ky botim është pjesë e projektit „Avancimi i dialogut social në bashkësi“, i zbatuar nga Qendra Kulturore Rinore – Manastir, i financuar nga Qendra Ndërkombëtare Olof Palme dhe i mbështetur nga Qeveria e Suedisë. Përmbajtja e këtij botimi pasqyron mendimet e autorit dhe jo domosdoshmërisht qëndrimet e Qendrës Ndërkombëtare Olof Palme.

**STRUKTURA, FUNSKIONALITETI DHE
EFEKTIVITETI I KËSHILLAVE LOKALE
EKONOMIKO – SOCIALE NË**

Maqedoninë e Veriut